

C.1 M. 660

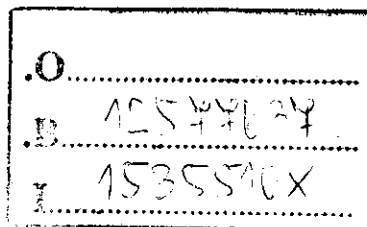
รายงานการวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
Spending Behavior of Thai People Visiting Khon Kaen Province

นงคณิษฐ์ จันทร์จรัส

สุรัชย์ จันทร์จรัส

เงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2546

ISBN 974-659-882-1

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น” มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมและสรุปผลข้อมูล ที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกกฎระเบียบและวางนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว อันจะทำให้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นเป็นไปอย่างตรงจุดและตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องจากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักทัศนจรหรือนักท่องเที่ยวที่สละเวลาให้ข้อมูล ให้สัมภาษณ์และกรอกแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ หากมีสิ่งใดบกพร่องหรือผิดพลาด คณะผู้วิจัยใคร่ขอน้อมรับทุกประการ

คณะผู้วิจัย

ตุลาคม 2547

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และได้ผลการวิจัยที่สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักศึกษารหรือนักท่องเที่ยวที่เสียสละเวลาให้ข้อมูล ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อนงค์นุช เทียนทอง และอาจารย์ สมยศ โอ่งเคลือบ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และใคร่ขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือและให้ความอนุเคราะห์ ทำให้โครงการวิจัยฯ บรรลุผลสำเร็จด้วยดีทุกประการ

คณะผู้วิจัย

ชื่อเรื่อง : พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
Spending Behavior of Thai People Visiting Khon Kaen Province.

ผู้วิจัย : นงศันันต์ จันทร์จรัส
สุรัชย์ จันทร์จรัส

ที่ทำงาน : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แหล่งเงินทุน : งบประมาณการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2546

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา และการสำรวจภาคสนาม โดยเลือกศึกษาเฉพาะคนไทยที่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งเคยมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นแล้ว ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 2-5 วัน โดยเป็นการมาท่องเที่ยวกับเพื่อน และวัตถุประสงค์หลักของการมาท่องเที่ยวคือ เพื่อการพักผ่อน โดยใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะ ไม่ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์เพราะ มีความเห็นว่าไม่สะดวกและรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว ส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเรื่องที่พัก หากต้องค้างคืนก็จะพักที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน นอกจากนี้ยังพบว่า คนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อสินค้าที่ระลึก หากซื้อสินค้าที่ระลึก ก็จะซื้อของกินฝากครอบครัวมากที่สุด ผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการเพื่อความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการหาความบันเทิงโดยการดูหนัง/ ฟังเพลง มากที่สุด ผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นต่อคน อยู่ในช่วง 101-500 บาท ค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาทในอนาคตผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีก เนื่องจาก ประทับใจในบรรยากาศซึ่งเหมาะแก่การพักผ่อน ผู้ที่มาท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับ การเดินทางมาท่องเที่ยว ที่พักในระหว่างการท่องเที่ยว บริการอาหารและเครื่องดื่ม ราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว

และ สินค้าที่ระลึก สำหรับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริการของบริษัทท่องเที่ยว และการบริการเพื่อความบันเทิง อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคือ หน่วยงานของรัฐและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ควรพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดูแลแนะนำนักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม หน่วยงานของรัฐควรประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีของการท่องเที่ยว และสร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวอีสาน จะเป็นการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

Research Title : Spending Behavior of Thai People Visiting Khon Kaen Province.

Researcher : Mrs. Nongnit Chancharat
Mr. Surachai Chancharat

Office : Faculty of Management Sciences
Khon Kaen University

Financial Support : Khon Kaen University Research Budget
Fiscal Year of 2003

Abstract

This is descriptive and field survey research study of spending behavior of Thai people visiting Khon Kaen province. The sample group is Thai people visitors whose age not less than 15 years old.

The result of the study reveal that the most of Thai people who have visited Khon Kaen are the excursionists. The main purpose of their traveling is to relax, travel by private car, the most of them do not contact any tourist guide agents or companies because they believe that it is not private and not comfortable for them. Staying with their friends or relatives is the best choice for the tourists. The most popular souvenirs for the family is most things for eating. The favourite entertainment style is seeing the movies or listen to the music. The food and drink expenditure is in the range 101-500 bath per person per trip and the total expenditure per person per day is in the same range too. In the future, the visitors will travel to Khon Kaen again because they impress in the environment that very perfect to relax. The findings are shown that the visitors satisfaction in terms of traveling, accommodation, food and drink services, tourist entrance fee, souvenir service are in the top level. Find the visitors satisfaction about the tourist guide company service and entertainment service are in the medium level.

We can conclude from the findings as the suggestions for the development of Khon Kaen tourism marketing. It is suggested that government and private sectors should cooperate and give

support to tourism, help create awareness of the people, there should be officers who can provide help and give advice to tourists, training them to realize the importance of tourism resources conservation. Lastly, tourist destinations especially the unique I-san culture should be promoted.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์	4
1.5 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	
2.1 ประวัติเมืองขอนแก่น	7
2.2 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดขอนแก่น	9
2.3 ข้อมูลเศรษฐกิจจังหวัดขอนแก่น	13
2.4 ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร ปี 2545 - 2549	14
2.5 อุตสาหกรรม	17
2.6 ด้านการเงินและการธนาคาร	18
2.7 การสื่อสารและโทรคมนาคม	19
2.8 สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	20
2.9 แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามอำเภอ	20
2.10 เทศกาลและงานประเพณี	30

2.11	สินค้าพื้นเมือง	31
2.12	การเดินทางมาจังหวัดขอนแก่น	32
2.13	แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวไทย	34
2.14	องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	35
2.15	แนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต	39
2.16	ข้อจำกัดและศักยภาพการลงทุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	40
2.17	ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น	40
2.18	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย		
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล		
4.1	ข้อมูลส่วนบุคคล	48
4.2	ข้อมูลลักษณะการมาท่องเที่ยวของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	52
4.3	ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	54
4.4	ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	63
4.5	ข้อมูลข้อเสนอแนะ/ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	65
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ		
5.1	สรุปผลการวิจัย	66
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	69
5.3	ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม		72
ภาคผนวก		
ก.	แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	73
ข.	ข้อมูลโรงแรม/ ที่พัก ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก จังหวัดขอนแก่น	81

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	48
ตารางที่ 2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	48
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาขั้นสูงสุด	49
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการสมรส	49
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนบุตร	49
ตารางที่ 6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	50
ตารางที่ 7	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	50
ตารางที่ 8	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน	51
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นครั้งแรก	52
ตารางที่ 10	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของคนเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	52
ตารางที่ 11	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว จำแนกตามจำนวนวันโดยเฉลี่ยที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	53
ตารางที่ 12	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการมาท่องเที่ยว	53
ตารางที่ 13	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	53
ตารางที่ 14	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	54
ตารางที่ 15	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น	54
ตารางที่ 16	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานที่พักค้างแรมระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	55

ญ

ตารางที่ 17	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมี/ ไม่มีค่าที่ พักในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น	55
ตารางที่ 18	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าที่พักในการท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น	56
ตารางที่ 19	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าอาหารและ เครื่องดื่มต่อคนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	56
ตารางที่ 20	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่ นิยมเข้าชมในระหว่างการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	56
ตารางที่ 21	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการซื้อหรือไม่ซื้อ สินค้าที่ระลึกระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	57
ตารางที่ 22	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบของการซื้อ สินค้าที่ระลึกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	57
ตารางที่ 23	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลในการซื้อ สินค้าที่ระลึกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	57
ตารางที่ 24	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการซื้อ สินค้าที่ระลึกต่อครั้งในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	58
ตารางที่ 25	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้/ ไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	58
ตารางที่ 26	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลในการใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	59
ตารางที่ 27	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลในการไม่ ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	59
ตารางที่ 28	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการใช้ บริการบริษัทนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	59
ตารางที่ 29	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมีและไม่มีค่า ใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	60
ตารางที่ 30	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการหาความ บันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	60

ตารางที่ 31	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	61
ตารางที่ 32	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมี/ ไม่มีค่าใช้จ่ายเปิดเตล็ดระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	61
ตารางที่ 33	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรูปแบบของค่าใช้จ่ายเปิดเตล็ดที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	61
ตารางที่ 34	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายเปิดเตล็ดต่อคนในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	62
ตารางที่ 35	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	62
ตารางที่ 36	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่มาของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น	63
ตารางที่ 37	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต	63
ตารางที่ 38	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลที่จะมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต	63
ตารางที่ 39	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลที่จะไม่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต	64
ตารางที่ 40	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ และสามารถสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และทำรายได้เข้าประเทศมาก เป็นอันดับหนึ่งหลายปีติดต่อกัน โดยมีส่วนสำคัญในการช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศหลังจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ด้วยความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าว ภาครัฐจึงกำหนดมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลาย ๆ วิธี อาทิ การกำหนดปีการท่องเที่ยวไทยในปี พ.ศ.2541-2542 หรือ Amazing Thailand 1998-1999 เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของประเทศ และเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีมาตรการอื่นๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น โครงการ Amazing Thailand Grand Sale และ โครงการ Be My Guest เป็นต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

สำหรับการท่องเที่ยวภายในประเทศก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เนื่องจากช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตราภายในประเทศ ช่วยให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และช่วยกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งภาครัฐก็ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดกลยุทธ์ “ไทยเที่ยวไทย” ไว้ในแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2540-2546 และจัดให้มีโครงการต่างๆ หลายโครงการ เช่น โครงการเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน และการร่วมมือกับองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยในการผลิตบัตรท่องเที่ยวทั่วไทย สามารถใช้เป็นบัตรลดราคาสินค้าและบริการต่างๆ เป็นต้น

สำหรับในระดับท้องถิ่น ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศก็มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตัวเอง มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาตินั้น ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (Climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำลายความสวยงามลงได้

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ที่รัฐบาลก่อสร้างขึ้น พระราชวัง อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ
3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่สนใจในความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยรวมถึงพิธีกรรม พิธีกรรมงานฉลองรื่นเริงต่าง ๆ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำยรำ การละเล่น ตลอดจนงานหัตถกรรม

สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานนั้น จังหวัดขอนแก่น ถือได้ว่าเป็นเมืองหลัก และเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษาของภูมิภาค มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง เช่น พระธาตุขามแก่น อุทยานแห่งชาติภูเวียง เขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีเทศกาลงานประเพณีที่สำคัญและมีชื่อเสียง เช่น เทศกาลดอกคูณเสียงแคน ในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปี และเทศกาลไหมและประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด ซึ่งจัดในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ของทุกปี นอกจากนี้ยังมีสินค้าพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์และน่าสนใจ เช่น ผ้าไหม เป็นต้น นับว่ามีศักยภาพและควรจะมีการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด แต่การที่จะส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดนั้น ควรมีการศึกษาให้ทราบถึงพฤติกรรมในการใช้จ่ายเงินของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวก่อนว่ามีการใช้จ่ายไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด หรือใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง เช่น ใช้จ่ายเป็นค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว หรือค่าบริการของบริษัทนำเที่ยว เป็นต้น ซึ่งก็จะทำให้ทราบว่า สินค้าหรือทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอะไรบ้างที่สามารถนำรายได้เข้าสู่จังหวัด นอกจากนี้ ควรจะมีการศึกษาถึงประเภทของคนเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ.1963) และนับแต่นั้นมา ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า "ผู้มาเยือน" (Visitors) แทนความหมายของคนเดินทางมา 2 กลุ่ม คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

1. นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ขึ้นไป และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักผ่อน ทักษณศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจหรือร่วมการประชุมสัมมนา ฯลฯ เป็นต้น
2. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืนหรือนักทัศนจร (Excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "การท่องเที่ยว" ไว้ว่า "การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร"

สำหรับประเทศไทยได้ใช้คำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นนี้ เป็นหลักในการจดนับสถิติจำนวน "นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ" ซึ่งสรุปแล้ว ก็หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อทำกิจกรรม ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

1. มาท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักผ่อน ฯลฯ
2. มาร่วมประชุม หรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง ฯลฯ
3. มาเพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่ทำงานหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

พร้อมกันนี้ได้กำหนดคำนิยามของ "นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน" (Domestic Tourist) ไว้ว่า "คือคนไทยหรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทย เดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยปกติของตนไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มีไปทำงานหารายได้และระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน 60 วัน" (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการรวบรวมสถิติเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวตามความหมายที่กล่าวข้างต้น โดยในปี 2544 มีนักท่องเที่ยวมาเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานเป็นจำนวนทั้งสิ้น 13,442,664 คน โดยในจำนวนดังกล่าว เป็นผู้ที่มาเยือนจังหวัดขอนแก่นจำนวน 1,793,028 คน ซึ่งจำแนกได้เป็นนักท่องเที่ยว 1,338,504 คน คิดเป็นร้อยละ 74.65 และนักทัศนาจร 454,524 คน คิดเป็นร้อยละ 25.35 ที่สำคัญคือในจำนวนผู้มาเยือนเยือนทั้งหมดนี้ เป็นคนไทยถึง 1,757,048 คน คิดเป็นร้อยละ 97.99 (ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545)

ในแง่ของรายได้จากการท่องเที่ยว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเงินรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายเงินของคนเดินทางมาท่องเที่ยวนั่นเอง พบว่า ในปี 2544 ภาคอีสานมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 20,155.91 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเป็นจำนวน 622.33 บาทต่อคนต่อวัน สำหรับข้อมูลของจังหวัดขอนแก่น พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2544 เป็นจำนวน 3,512.31 ล้านบาท โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเป็นจำนวน 779.17 บาทต่อคนต่อวัน (ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545) นับว่ามากพอสมควรถ้าเทียบกับจังหวัดอื่นๆ

จากข้อมูลคนที่มาเที่ยวซึ่งเป็นคนไทยถึงร้อยละ 97.99 และรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยนั่นเอง จึงเห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยเป็นกลุ่มที่น่าสนใจและยังมีโอกาสขยายตัวได้อีกมากทีเดียว จึงน่าที่จะศึกษาและหาแนวทางในการส่งเสริมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยการศึกษาหลายๆ ด้าน ทั้งประเภทของคนไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว พฤติกรรมในการท่องเที่ยวและพฤติกรรมในการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งทัศนคติต่อ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น เพื่อข้อมูลที่ได้จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวต่อไป

ในส่วนของการศึกษาประเภทของคนไทยที่มาท่องเที่ยวที่นั่น นอกจากจะจำแนกเป็นนักท่องเที่ยว (Tourist) และนักท่องเที่ยว (Excursionist) ดังกล่าวแล้ว น่าจะมีการจำแนกให้ละเอียดขึ้น โดยอาจจำแนกได้โดยการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของคนที่มาท่องเที่ยวว่ามาด้วยวัตถุประสงค์ใด เช่น มาติดต่อธุรกิจ มาประชุมสัมมนา หรือมาท่องเที่ยวพักผ่อน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ทราบว่า ผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม มีการพฤติกรรมในการท่องเที่ยว พฤติกรรมในการใช้จ่าย และทัศนคติอย่างไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะทำให้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น เป็นไปอย่างตรงจุดและตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

ด้วยเหตุผลหลายประการที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น และศึกษาประเภทของคนไทยที่มาท่องเที่ยวรวมถึงทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยมีมุ่งศึกษาเฉพาะคนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นที่เป็นคนไทย เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดขอนแก่นถึงร้อยละ 97.99 เป็นคนไทย และเพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายไทยเที่ยวไทย ซึ่งคาดว่าผลการศึกษานี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประเภทของค่าใช้จ่ายของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งศึกษาประเภทของคนเดินทางมาท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง โดยเลือกศึกษาเฉพาะคนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

1.4 นิยามศัพท์

1. นักท่องเที่ยว (TOURIST) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยจะถาวรหรือไม่ก็ตาม ไปยังบริเวณอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อความสุขารมณ์ เพื่อเหตุผลอันเกี่ยวกับเหตุผลของงานเอง เพื่อสุขภาพ หรือเพื่อเรื่องอื่นๆ อันเป็นเรื่องเฉพาะตัว

2. การประชุมประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือการปฏิบัติภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นในเชิงวิทยาศาสตร์ เชิงการสำรวจวิจัย การบริหาร การพูดหรือการศาสนา ฯลฯ

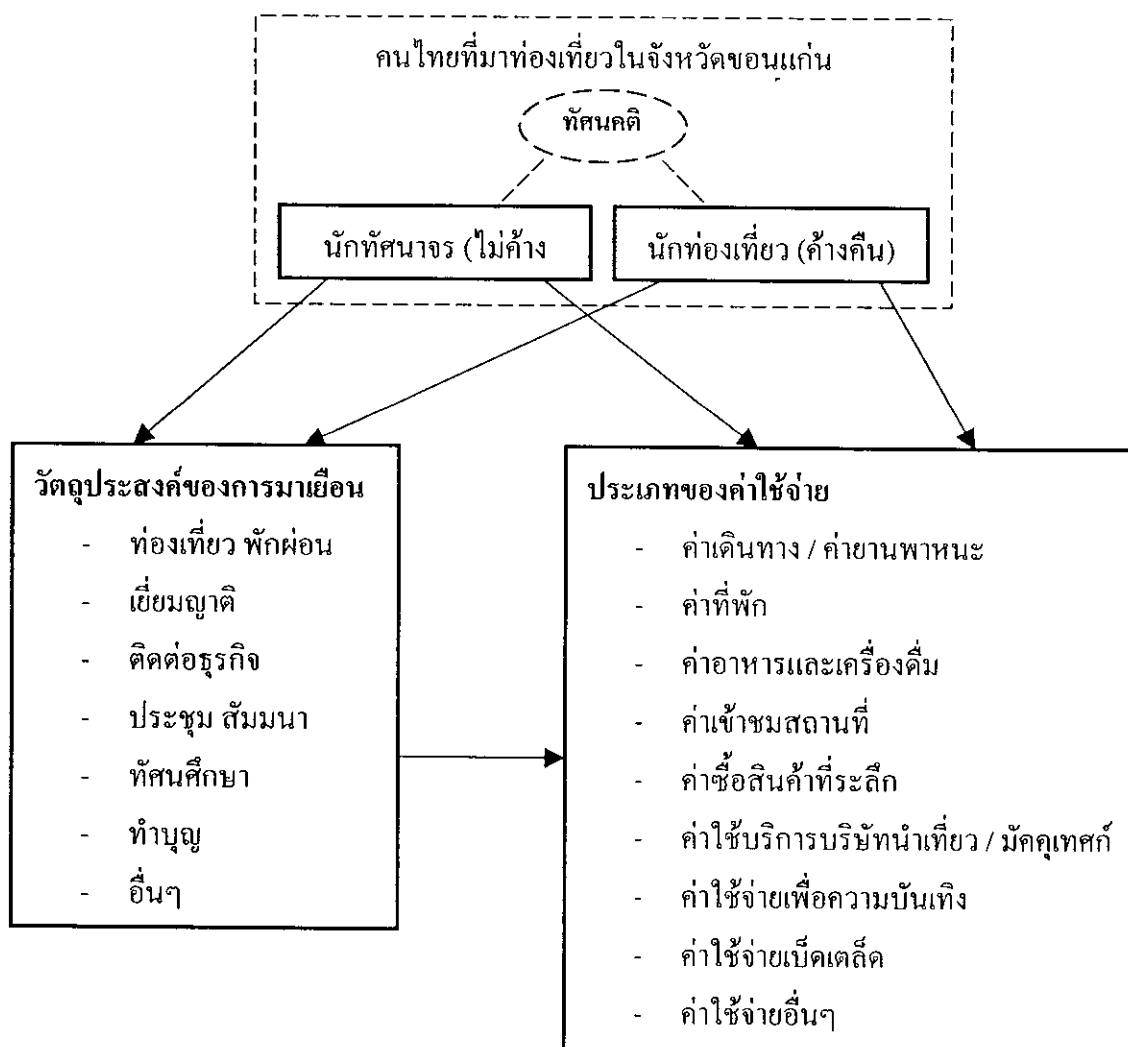
3. การทำธุรกิจของตนเองหรือของหมู่คณะ เช่น การสำรวจตลาด ตรวจสอบรับสั่งของที่สั่งซื้อติดต่อด่วนแทนต่างๆ (วรรณ วลัยวานิช, 2539: 1)

2. การท่องเที่ยว (TOURISM) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวประจำของบุคคลนั้น และเป็นการเยือนชั่วคราว โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการประกอบอาชีพรายได้ (ไพฑูรย์ พงศบุตร, 2536: 3)

1.5 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น และประเภทของค่าใช้จ่ายของคนเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
2. ได้ทราบถึงประเภทของค่าใช้จ่ายของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
3. ได้ทราบถึงทัศนคติของคนไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
4. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการนำไปวางแผนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น

1.7 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น
- สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาการท่องเที่ยว
- ธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประวัติเมืองขอนแก่น

ดินแดนบนที่ราบสูงแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติ หรือทางอารยธรรม ดังที่มีการค้นพบซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์อายุนับเป็นร้อยปี วัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถานต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้ทราบความเป็นมาของคนไทยและชาติไทย

ขอนแก่นไม่เพียงจะเป็นศูนย์กลางของภาคอีสาน โดยเหตุผลทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเทคโนโลยี ล้านปี พบชุมชนเมืองโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง ตลอดจนปราสาทขอมสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 ด้วยอารยธรรมที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สิ่งที่น่าสนใจไม่ว่าจะ ด้วยเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ระบบสาธารณสุขปึก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในอำเภอเมืองรถโดยสารประจำทางวิ่งบริการหลายสาย มีที่พักบริการหลายระดับตั้งแต่ห้องพักราคาข่อมเยาว์ ไปจนถึงโรงแรมระดับห้าดาว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้วย

2.1.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์

จากหลักฐานการสำรวจบริเวณบ้านโนนนกทา บ้านนาดี ตำบลบ้านโคก อำเภอภูเวียง ของ วิลเฮล์ม จิโซล ไฮม์ เรื่อง เออร์ลึบรอนซ์ อิน นอร์ธอีสเทิร์น ไทยแลนด์ ได้ค้นพบเครื่องสำริดและเหล็ก มีเครื่องมือเครื่องใช้เป็นขวาน รวมทั้งแบบแม่พิมพ์ที่ใช้หล่อ มีกำไลแขนสำริดคล้องอยู่ที่โครงกระดูกท่อนแขน ซ้อนกันหลายวง พบกำไลทำด้วยเปลือกหอย รวมทั้งพบแหวนเหล็กไน แสดงว่ามีการปั้นด้วยท่อฟ้าใช้ในยุคนั้นแล้ว นอกจากนี้ ยังพบขวานทองแดง อายุ 4,600-4,800 ปี เป็นหัวขวาน หัวเดียวที่พบในประเทศไทย ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ ในชั้นดินที่ 20 การกำหนดอายุโดยคาร์บอนด์ 14 จากชั้นดินที่ 19 ปรากฏว่าอายุ 4,275 ปี จากหลักฐานข้างต้นพิสูจน์ให้เห็นว่าอาณาเขตบริเวณจังหวัดขอนแก่น เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรม วัฒนธรรมอันสูงสุดมาแต่ดึกดำบรรพ์ มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนสมัยพุทธกาลหลายพันปี

2.1.2 สมัยก่อนกรุงศรีอยุธยา

บริเวณบ้านโนนเมือง วัดป่าพระนอน ตำบลชุมแพ ได้พบเสมาหินปักอยู่เป็นระยะและล้อมดิน มีรอยสลักกลีบบัว กลีบเดียวหรือสองกลีบ แห่งหินที่สำคัญที่ชาวบ้านเรียกว่าเสาหลักเมืองเป็นรูปทรงกลมมีรอยจารึก ซึ่งเข้าใจว่าเป็นตัวอักษรมอญโบราณ ได้นำเอามาทำเป็นหลักเมืองขอนแก่น เมืองโบราณ แห่งนี้กรมศิลปากรได้ขุดค้นพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณ ฝังอยู่อย่างเป็นระเบียบ มี

โบราณวัตถุหลายอย่าง ฝังรวมอยู่ด้วย สันนิษฐานว่าเป็นเมืองที่มีคนอาศัยอยู่มาหลายยุคหลายสมัย บริเวณยอดเขาภูเวียงเป็นวงกลมซึ่งโอบล้อมพื้นที่ 3 ตำบล มีพระพุทธรูปแบบทวารวดี จากภาพถ่ายทางอากาศ พบเมืองโบราณหลายแห่งอยู่ใกล้ ลำน้ำพอง ซึ่งเป็นลำน้ำสำคัญ คือเมืองโบราณที่วัดคงเมืองแอม ในเขตอำเภอลำพองเมืองมีขนาด 2900X3000 เมตร ซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่สุดในภาคอีสานเท่าที่ได้พบเห็นในประเทศไทยรองจากเมืองนครชัยศรี (นครปฐมโบราณ) พระธาตุบ้านขาม อำเภอลำพอง มีประวัติว่า เดิมมีตอมะขามใหญ่ซึ่งตายไปนานแล้ว กลับบงอกงย ขึ้นอีกคนเจ็บป่วยเมื่อได้กินใบซึ่งงอกขึ้นใหม่นี้จะหาย หากผู้ใดไปทำมิดีมิร้ายหรือดูถูก ไม่เคารพก็จะมีอันเป็นไป โดยปัจจุบันทันด่วนชาวบ้านจึงพร้อมใจกันก่อพระเจดีย์ครอบตอมะขามนี้ไว้ โดยสลักบรรจุคำสอนของ พระพุทธเจ้า เข้าไว้ในตอมะขาม เหตุนี้จึงเรียกว่าพระธาตุบ้านขามมาแต่โบราณ

2.1.3 สมัยอยุธยาและกรุงธนบุรี

เมื่ออิทธิพลของขอมเสื่อมลงหลังพุทธศวรรษที่ 16 จนกระทั่งถึงสมัยอยุธยา บ้านเมืองทางภาคอีสานโดนกระทบจากภัยสงคราม หรือภัยอื่นๆ จนกลายเป็นเมืองร้าง ผู้คนระส่ำระสาย ในการประชุมพงศาวดารภาค 70 ของกรมศิลปากร เรื่องพงศาวดารย้อนนครเวียงจันทร์ปรากฏ ข้อความตอนหนึ่งว่า "ศักราชได้ 76 ปี กาบสะง้าเจ้าบ้านท่านกวาดครวญเวียงลง " คำว่าศักราชได้ 76 เทียบได้กับ พ.ศ.2257 คือ 16 ปี ก่อนพระเจ้าศิริบุญสารขึ้นครองราชสมบัติ หรือปลายสมัยอยุธยาและว่าเวียงมีฐานะเป็น ชุมชนเมืองสำคัญแล้ว มีฐานะเป็นเมืองป้อมหรือเมืองหน้าด่าน ของเวียงจันทร์ ตั้งอยู่ในเส้นทางมาติดต่อกับนครเวียงจันทร์ กับกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ การเดินทางโดยทั่วไปของทั้งสองนครต้องผ่านโคราช ชองสามหมอ ภูเวียง หนองบัวลำภู เพราะเป็นทางตรง และมีน้ำท่วมอุทกสมบูรณ์ ต่อมาภายหลังเพื่อหลีกเลี่ยงทางลุ่ม จึงมีทางรถไฟ ทางรถยนต์ ระยะแรกไปตามที่ดอนผ่านเมืองพล บ้านไผ่ ขอนแก่น อุดรฯลฯ

2.1.4 สมัยรัตนโกสินทร์

การตั้งเมืองชลบท (ชื่อเดิมมิใช่ชนบท)และเมืองขอนแก่น พาศาวดารภาคอีสานฉบับของ พระยาชาติวงษา (เหลา ณ ร้อยเอ็ด) มีความสำคัญตอนหนึ่งว่า (พ.ศ.2325) ทราบข่าวว่าเมืองแสนกลัวความผิดหลบตัวหนีลงไป พึ่งพระยาโคราชฯ บอกให้เมืองแสนลงไปเมือง เจ้าเมืองจึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระจันทรประเทศ ขึ้นมาตั้งบ้านกองแก้ว เป็น เมืองชลบท มีไพร่พลสมัครไปด้วย 340 คน ในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ. 2340 ฝ่ายเพี้ยเมือง แพนบ้านชีโหล่น เมืองสุวรรณภูมิเห็นว่าเมืองแสนได้เมืองชลบทก็อยากจะไต่บ้าง จึงเกลี้ยกล่อมคน ได้ สามร้อยคน เศษจึงสมัครขึ้นอยู่กับพระยานครราชสีมาแล้วขอตั้งบ้านบึงบอนเป็นเมือง เจ้าพระยานครราชสีมา ได้มีใบบอกมายัง กรุงเทพฯ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเพี้ยเมืองแพนเป็นพระนครศรีบริรักษ์ดำรงตำแหน่ง เจ้าเมือง โดยยกบ้านบึงบอนขึ้นเป็นเมือง ขอนแก่น

2.2 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดขอนแก่น

คำขวัญประจำจังหวัด

พระธาตุขามแก่น เสียงแคนดอกคูน ศูนย์รวมผ้าไหม ร่วมใจผูกเสี่ยว เที่ยวขอนแก่นนครใหญ่
ไคโนเสาร์สิลิ่งอึ้ง เทรียบูทองมวยโอลิมปิก

2.2.1 ที่ตั้ง

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพฯ 445 กิโลเมตร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101-103 องศาตะวันออก มีพื้นที่ 10,885 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง รวม 9 จังหวัดดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์

2.2.2 ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่สูงต่ำสลับเป็นลูกคลื่น ทางทิศตะวันตกสูงมากเพราะมีแนวเขาภูกระดึงและเพชรบูรณ์ สำหรับ ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะสูงต่ำ มีที่ราบลุ่ม แถบลุ่มน้ำชี ในเขตพื้นที่อำเภอพระยืน อำเภอชนบท บ้านฝาย มัญจาคีรี แวงน้อย แวงใหญ่ เมือง และที่ราบลุ่มน้ำพอง ในเขตพื้นที่อำเภอน้ำพอง อำเภออุบลรัตน์ และ เมือง พื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางโดยเฉลี่ย 100 -200 เมตร

2.2.3 ภูมิอากาศ

อุณหภูมิต่ำสุดสูงสุดโดยเฉลี่ยในปี 2546 คือ 22.35 องศาเซลเซียส และ 32.79 องศาเซลเซียส ตามลำดับ ปริมาณน้ำฝนตลอดปี 1,467.4 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 103 วัน อุณหภูมิต่ำสุด สูงสุดในรอบ 5 ปี (2542-2546) โดยเฉลี่ยต่ำสุด 22.33 องศาเซลเซียส สูงสุด 32.60 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนในรอบ 5 ปี (พ.ศ.2542-2546) ฝนตกโดยเฉลี่ย 1,443.92 มิลลิเมตร/ปี

2.2.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2.4.1 ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ทั้งหมด 10,885 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 6.8 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 1,306.3 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 803,754.33 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.26 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด แบ่งตามประเภทพื้นที่ ดังนี้

1. พื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ เนื้อที่ 172,260.25 ไร่
2. พื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ เนื้อที่ 131,444 ไร่
3. พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เนื้อที่ 500,050 ไร่

2.2.4.2 ทรัพยากรดิน การใช้พื้นที่ดินทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 57.35 สภาพปัญหาของทรัพยากรดินแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ปัญหาเกิดจากลักษณะทางธรณีวิทยาของพื้นที่ คือ สภาพเป็นดินทราย ดินตื้น ขาดอินทรีย์วัตถุ และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 15.8 ของพื้นที่ ดินเค็มคิดเป็นร้อยละ 8.03 โดยพื้นที่ที่มีผลกระทบมากอยู่ในพื้นที่ อำเภอพระยืน อำเภอบ้านฝาง อำเภอเมือง และอำเภอบ้านไผ่ นอกจากนี้ พบว่า มีพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดการแพร่กระจายของดินเค็ม คิดเป็นร้อยละ 19.87 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

2. ปัญหาการชะล้างสูญเสียหน้าดิน เนื่องจากโครงสร้างดินทรายขาดการอนุรักษ์ดินอย่างถูกวิธี การปลูกพืชไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ขาดพืชคลุมดิน และป่าไม้ถูกทำลาย มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 29.68 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

3. ปัญหาที่ใช้ดินผิดประเภทหรือมีการใช้พื้นที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะ ของดิน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

2.2.4.3 ทรัพยากรน้ำ จังหวัดขอนแก่นอยู่เขต 6 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำเซิน ลุ่มน้ำพอง ลุ่มน้ำชี ลุ่มน้ำห้วยแอก ลุ่มน้ำลำพั้งชู มีน้ำท่าเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 2,052 ลูกบาศก์เมตร ใช้น้ำเพื่อชลประทาน ร้อยละ 92.22 ใช้เพื่ออุตสาหกรรมร้อยละ 2.45 ใช้ผลิตประปา ร้อยละ 2.32 สภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ มี 3 กลุ่ม คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
2. ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน
3. ปัญหาน้ำเน่าเสีย เกิดจากน้ำทิ้งชุมชน ฟาร์มปศุสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรม

พื้นที่ชุ่มน้ำจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่นอกเขตอนุรักษ์ ที่มีความสำคัญระดับชาติ 2 แห่ง คือ

1. แก่งละวี ตั้งอยู่ที่ตำบล โศกสำราญ อำเภอบ้านไผ่ มีพื้นที่ 11.2 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,000 ไร่ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ห้วยเสือเต้น ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำพอง ตำบลสะอาด อำเภอเมือง มีเนื้อที่ 10.4 ตารางกิโลเมตร ห้วยเสือเต้นเป็นลำห้วยที่เกิดจากภูพานคำ ส่วนที่เรียกว่าภูวัด ไหลลงสู่ลำน้ำของบริเวณบ้าน ห้วยเสือเต้น

นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่นอย่างเป็นจำนวนมาก เช่น หนองตะเล็งเต็ง บึงกุดเค้า หนองกองแก้ว บึงตะเล็งห้วย เป็นต้น

2.2.4.4 ทรัพยากรแร่ธาตุและก๊าซ ที่สำคัญคือ

1. แร่หินปูน เพื่อก่อสร้าง ในพื้นที่อำเภอภูพาน สีสชมพู และชุมแพ จำนวน 7 ราย พื้นที่ 660 ไร่ ปริมาณสำรองจำนวน 61.43 ล้านตัน

2. พื้นที่คูทราย บริเวณลำน้ำพองในพื้นที่อำเภอสีชมพู และกิ่งอำเภอหนองนาคำ จำนวน 2 ราย พื้นที่ 3 ไร่

3. ก๊าซธรรมชาติที่อำเภอเมือง และชนบทซึ่งมีปริมาณสำรองประมาณ 1.5 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต

2.2.5 คุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.2.5.1 ขยะมูลฝอย จังหวัดขอนแก่น มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 813 ตัน/วัน หรือ ประมาณ 300,000 ตัน/ปี เกิดจากชุมชนระดับเทศบาลประมาณ 265 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 32.6 เกิดจากเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 5-48 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 67.4 ชุมชนที่มีการสร้างระบบกำจัดขยะฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ศูนย์กำจัดเทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองเมืองพล เทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลตำบลชุมแพ เทศบาลตำบลหนองโก เทศบาลตำบลท่าพระ เทศบาลตำบลน้ำพอง ร่วมกับเทศบาลตำบลเขาสวนกวาง และองค์การบริหารส่วนตำบลคำม่วง ซึ่งทั้งหมดสามารถกำจัดขยะได้ประมาณ 276 ตัน/วัน คิดเป็นร้อยละ 34 ของปริมาณขยะทั้งหมดที่เกิดขึ้นส่วนที่เหลือ 537 ตัน/วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 66 กำจัดแบบเทกองและเผา ซึ่งไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

2.2.5.2 มลพิษทางน้ำ ปัจจุบันคุณภาพน้ำในลำน้ำและแหล่งน้ำต่าง ๆ ของจังหวัดขอนแก่น มีสภาพเสื่อมโทรมเนื่องจากการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ได้จากน้ำเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ และเกษตรกรรม ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าวส่วนใหญ่ยังขาดการจัดการน้ำเสียให้ได้คุณภาพ ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ สำหรับการแก้ไขน้ำเสียชุมชนมีเพียงเทศบาลนครขอนแก่นแห่งเดียว มีการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเปิดดำเนินการใช้แล้ว และอยู่ระหว่างการเตรียม 3 พื้นที่ คือ ดำเนินการออกแบบก่อสร้างแล้ว 2 พื้นที่ คือ เทศบาลเมืองเมืองพล เทศบาลตำบลบ้านไผ่ อยู่ระหว่างดำเนินการศึกษาออกแบบ 1 พื้นที่คือ เทศบาลตำบลชนบท และได้ศึกษาความเหมาะสม และออกแบบเบื้องต้น 1 พื้นที่ คือ เทศบาลตำบลชุมแพ

2.2.5.3 มลพิษทางอากาศและเสียง มลพิษทางอากาศและเสียงในจังหวัดขอนแก่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนยานพาหนะ และโรงงานอุตสาหกรรม สำหรับปัญหา มลพิษทางอากาศและเสียงมักจะมีสาเหตุจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอน้ำพอง ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ เช่น โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ และ โรงไม้ หินในเขตพื้นที่อำเภอภูผาม่าน จึงมักมีการร้องเรียนจากชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง

2.2.6 ประชากร

ปี 2546 ประชากร จำนวน 1,767,643 คน แยกเป็นชาย 881,465 คน หญิง 886,178 คน จำนวน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,222,558 คน คิดเป็นร้อยละ 69.95 ของประชากรจังหวัด (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2546) ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 1:162 (คน/ตารางกิโลเมตร) อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ อำเภอเมืองขอนแก่น 1:387 อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอเปือยน้อย 1:115 อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองขอนแก่น มีจำนวน 364,565 คน ส่วนกิ่งอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ กิ่งอำเภอหนองนาคำ มีจำนวน 23,623 คน

2.2.7 การศึกษา

สภาพการจัดการศึกษาประจำปี 2546 มีสถานการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาล-มหาวิทยาลัย จำนวน 2,193 แห่ง จำนวนครู-อาจารย์ 23,809 คน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 423,489 คน เฉลี่ย ครู/นักเรียน 1: 17.79

2.2.8 ศาสนา

สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา รวม 1,802 แห่ง แยกเป็น วัด 1,780 แห่ง (แยกเป็นมหานิกาย 1,475 แห่ง ธรรมยุต 305 แห่ง) โบสถ์คริสต์ 19 แห่ง และมัสยิด 3 แห่ง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 102 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี 137 แห่ง แผนกสามัญศึกษา 25 แห่ง และมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง (* ที่มา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น)

2.2.9 การสาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขของรัฐจำนวน 28 แห่ง และเอกชน 3 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขสังกัดกระทรวงอื่น 6 แห่ง สถานีอนามัย 247 แห่ง บุคลากรสาธารณสุข จำนวน 3,835 คน แยกเป็น แพทย์ 295 คน พยาบาล 1,825 คน บุคลากรอื่น ๆ 1,715 คน และอาสาสมัครสาธารณสุข 22,695 คน โรงพยาบาลศูนย์ ขนาด 714 เตียง จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 120 เตียง 1 แห่ง,ขนาด 90 เตียง 2 แห่ง, ขนาด 60 เตียง 3 แห่ง, ขนาด 30 เตียง 14 แห่ง และ โรงพยาบาลศรีนครินทร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 777 เตียง โรงพยาบาลเอกชนจำนวน 3 แห่ง แยกเป็น ขนาด 100 เตียง 1 แห่ง, ขนาด 50 เตียง 2 แห่ง

2.3 ข้อมูลเศรษฐกิจจังหวัดขอนแก่น

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของจังหวัดขอนแก่น ประชากรในชนบทจำนวน 1,320,061 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 ของประชากรทั้งจังหวัด โดยมีครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 55.27 ของครอบครัวทั้งหมด มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรประมาณร้อยละ 60.94 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยแยกเป็น 3 ด้าน คือ

2.3.1 ด้านกสิกรรม

พืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้หลักให้แก่เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย โรงงาน ส่วนพืชที่ทำรายได้รองลงมาได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียวฝักมัน ไม้ผล ไม้ยืนต้น ผัก และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยปีเพาะปลูก 2544/ 2545 มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งสิ้น 2,471,278 ไร่ ได้ผลผลิตรวมประมาณ 1,049,974 ตัน โดยแยกเป็นข้าวเจ้า 236,720 ตัน (ผลผลิตเฉลี่ย 443 กก./ ไร่) และ ข้าวเหนียว 813,254 ตัน (ผลผลิตเฉลี่ย 441 กก./ ไร่)

2.3.2 ด้านปศุสัตว์

จังหวัดขอนแก่น นับได้ว่าเป็นการเลี้ยง โค-กระบือ หนาแน่นจังหวัดหนึ่งใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2546 มีโค 257,540 ตัว แหล่งที่เลี้ยงมากอยู่ในเขตอำเภอมัญจาคีรี พล บ้านไผ่ และหนองสองห้อง ส่วนกระบือ มีเลี้ยงจำนวน 78,709 ตัว ท้องที่ที่เลี้ยงกระบือหนาแน่นที่สุด อยู่ในอำเภอหนองสองห้อง ภูเวียง เมือง บ้านไผ่ สำหรับการเลี้ยงสุกรมี 143,387 ตัว เลี้ยงมากที่สุดที่ บ้านไผ่ น้ำพอง เมือง และหนองเรือ การเลี้ยงสัตว์ปีก ไก่เนื้อ และไก่ไข่ ผลิตโดยเกษตรกรในสัญญาของบริษัทอาหารสัตว์ หรือ ฟาร์มขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเอเจนต์ของบริษัทฟาร์มไก่ขนาดใหญ่อยู่ในท้องที่ อำเภอ พล หนองเรือ และเมือง ปี 2546 มีการเลี้ยงไก่ 3.29 ล้านตัว และเป็ด 332,954 ตัว

2.3.3 ด้านการประมง

จังหวัดมีการเลี้ยงปลาในทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทั้งหมด 32,090 บ่อ มีกระชัง 1,061 กระชัง อำเภอที่เลี้ยงปลามาก คือ อ.พล อ.เมือง และ อ.ชุมแพ จำนวนคนเลี้ยงปลา 30,813 คน มูลค่า ผลผลิตต่อปี จำนวน 222,168,350 บาท

2.4 ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร ปี 2545 - 2549

จังหวัดขอนแก่นได้กำหนดยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร ปี 2545 - 2549 ไว้ดังนี้

2.4.1 ข้าว

สถานการณ์การผลิตข้าวของจังหวัดขอนแก่น ปีเพาะปลูก 2544/ 2545 จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี ประมาณ 2,471,278 ไร่ มีพื้นที่ปลูกลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 2.28 ผลผลิตรวมประมาณ 486,631 ตันข้าวเปลือก ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 3.85 ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 251 กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเหนียนาปี ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ปลูกข้าวนาปีทั้งหมด พันธุ์ข้าวเหนียวที่ปลูก ได้แก่ พันธุ์ กข.6, กข.8 และพันธุ์พื้นเมือง

สำหรับข้าวจ้าวนาปี มีพื้นที่เพาะปลูก ร้อยละ 20 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด หรือเป็นพื้นที่ปลูก 500,000 ไร่ พันธุ์ข้าวเจ้าที่ใช้ปลูก มีทั้งข้าวพันธุ์ไวแสง และไม่ไวแสง ได้แก่ พันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 (พื้นที่ปลูก 240,000 ไร่) ตชด., ข้าวเจ้าแดง, ชัยนาท 1, สุพรรณบุรี 90 และ กข. 15 ข้าวนาปรัง ในปีเพาะปลูก 2542/ 2543 มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังรวมทั้งสิ้น 97,537 ไร่ แยกเป็น พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในเขตชลประทาน 75,878 ไร่ นอกเขตชลประทานจำนวน 21,695 ไร่ คาดว่าจะมีผลผลิตข้าวนาปรังประมาณ 55,000 ตัน โดยเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเหนียว 13,450 ไร่ ข้าวนาปรังมีพื้นที่ปลูก 84,123 ไร่

2.4.2 มันสำปะหลัง

สถานการณ์การผลิตของจังหวัดขอนแก่น มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่น โดยมีพื้นที่เพาะปลูกรองเป็นอันดับสาม จากข้าวและอ้อย ในปี 2542 มีพื้นที่เก็บเกี่ยว 259,759 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 7.91 ไร่ ผลผลิตรวม 595,887 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 12.37 ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 2,294 กิโลกรัม/ ไร่ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นสูง เนื่องจากการปรับเปลี่ยนมาใช้ท่อนพันธุ์ดี เช่น Ku50 ระยะของ 5 ระยะของ90 และราคาในปีที่ผ่านมาจูงใจในการผลิต ประกอบกับโครงการปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตรในการปรับลด พื้นที่ในการปลูกมันสำปะหลังไปสู่กิจกรรมอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่าของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องหยุดชะงักไป เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องงบประมาณช่วยเหลือแก่เกษตรกร ประกอบกับมันสำปะหลังเป็นพืชไร่ที่เกษตรกร รายย่อยนิยมปลูกกันมาก เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนได้อย่างดีต้นทุนการผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพืชไร่อื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบกับพืชไร่อื่นๆ ที่เป็น พืชแข่งขัน เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ฯลฯ ซึ่งมีราคาที่เกษตรกรขายได้ลดลง และต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เช่นกัน และเมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนแล้วก็ดีกว่า เกษตรกรจึงหันมาปลูกมันสำปะหลังกันมากขึ้น

2.4.3 อ้อย

สถานการณ์การผลิตของจังหวัดขอนแก่น อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่นที่มีพื้นที่ ปลูกเป็นอันดับสองรองจากข้าว ในปี 2542 มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 360,763 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี

ก่อนร้อยละ 9.75 ผลผลิตรวมประมาณ 3,558,030 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 29.5 ผลผลิตเฉลี่ย 9,863 กิโลกรัม/ไร่ ระดับความหวานเฉลี่ย 11.8 ซี.ซี.เอส. การปลูกอ้อยของจังหวัดขอนแก่นจะนิยมปลูก 2 ช่วง คือต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน และสามารถไว้หน่อไว้คอกได้ประมาณ 2 ปี แล้วจึงซื้อปลูกใหม่ พันธุ์อ้อยที่ใช้ปลูกได้แก่ พันธุ์ฟิลิปปินส์ (ฟิล 66-07), อุทอง1, K84-200, Q83,F และ H 43-3166

2.4.4 ถั่วเหลือง

สถานการณ์ผลิตของจังหวัดขอนแก่น ถั่วเหลืองเริ่มปลูกในจังหวัดขอนแก่นมาตั้งแต่ปี 2527/ 2528 โดยเป็นพืชส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในฤดูแล้ง ภายหลังจากทำนา นับจากนั้นเป็นต้นมาพื้นที่ ปลูกถั่วเหลืองจึงได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีพื้นที่ปลูกในปี 2538/ 2539 รวมทั้งสองรุ่นประมาณ 1.34 แสนไร่ โดยเป็นการปลูกในฤดูแล้ง ถึงร้อยละ 82 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ต่อมาพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองในจังหวัดขอนแก่นมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกในฤดูฝนปี พ.ศ.2543 มีพื้นที่ปลูก 5,153 ไร่ และฤดูแล้งในปี 2542/ 2543 มีพื้นที่ปลูกรวมทั้งสิ้น 67,693 ไร่ อำเภอที่เป็นแหล่งสำคัญในช่วงฤดูแล้ง คือ อ.ชุมแพ, อ.ภูพาน และ อ.อุบลรัตน์ ส่วนฤดูฝนนั้นปลูกมากที่สุดที่ อ.ภูพาน อ.สีชมพู และ อ.ชุมแพ ช่วงเวลาปลูกในฤดูฝน เกษตรกรจังหวัดขอนแก่นนิยมปลูกมากที่สุดในเดือน กรกฎาคม และ เก็บเกี่ยวผลผลิตในเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน ส่วนฤดูแล้งนั้นเกษตรกรจะปลูกในช่วงเดือนธันวาคม ถึงกลางเดือนธันวาคม หรือเดือนมกราคม ผลผลิตออกสู่ตลาดในเดือนเมษายน พื้นที่ปลูกถั่วเหลืองได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอชุมแพ อำเภอกระนวน และ อำเภอน้ำพอง

2.4.5 โคนม

เขตที่มีการเลี้ยงโคนมหนาแน่นของจังหวัด คือเขตพื้นที่อำเภอด้านทิศเหนือ ได้แก่ อำเภออุบลรัตน์ อำเภอเขาสวนกวาง อำเภอกระนวน อำเภอน้ำพอง และอำเภอเมืองขอนแก่น และมีเกษตรกรรายย่อยอีกเล็กน้อย กระจายอยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอบ้านแฮด อำเภอบ้านไผ่ อำเภอชนบท อำเภอัญญาคีรี และอำเภอเวียงใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้มีปริมาณน้ำฝนที่ค่อนข้างสูง และพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตชลประทาน โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมในปัจจุบัน 409 ราย (มกราคม 2543) พื้นที่อำเภอเมืองมีการเลี้ยงหนาแน่นที่สุด 153 รายรองลงมาคือ อำเภอน้ำพอง 104 ราย โดยแม่โคนมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 3,496 ในปี 2542 เพิ่มขึ้น เป็น 3,643 ตัว ในปี 2543 คิดเป็นอัตราแม่โคนมที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.2 มีผลผลิตน้ำนมดิบรวม 33,833 กิโลกรัม/วัน เฉลี่ย 11.43 กิโลกรัม/ตัว/วัน มากกว่าปี 2542 ซึ่งมีผลผลิตน้ำนมดิบ 27,309 กิโลกรัม/วัน และเฉลี่ยเพียง 9.8 กิโลกรัม/ตัว/วัน

2.4.6 โคนเนื้อ

การเลี้ยงโคนเนื้อในจังหวัดขอนแก่น มีการเลี้ยงหนาแน่นในพื้นที่กลุ่มอำเภอด้านทิศใต้ของจังหวัดซึ่งเป็นเขตที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีต่ำ ได้แก่ พื้นที่อำเภอบ้านไผ่ อำเภอ

พล อำเภอชนบท อำเภอมัญจาคีรี และอำเภอหนองสองห้อง และนอกนั้นมีการเลี้ยงกระจายในทุกอำเภอ ส่วนใหญ่พันธุ์โคเนื้อที่เลี้ยงร้อยละ 57.3 เป็นพันธุ์ลูกผสมและพันธุ์แท้หรือมีสายเลือดโคพันธุ์อเมริกันบราห์มันสูงใหญ่เลี้ยงพันธุ์แท้ รองลงมาร้อยละ 42.7 เป็นโคพันธุ์พื้นเมือง โดยมีโคเนื้อจำนวน 142,320 ตัว ผู้เลี้ยง 29,362 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2542 ซึ่งมีโคเนื้อ จำนวน 129,380 ตัว และผู้เลี้ยง 23,647 ราย

2.4.7 ไก่พื้นเมือง

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กระจายอยู่ในทุกอำเภอ ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบหลังบ้าน ปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ และมีการเสริมอาหารบ้างเป็นบางครั้ง มีเพียงบางส่วนที่มีการพัฒนาการเลี้ยงคูที่คึกคัก ไม่ว่าจะเป็นการจัดการด้านคอกโรงเรือน อาหารหรือการให้วัคซีนป้องกันโรค หรือกลุ่มที่เลี้ยงเป็นไก่ชน ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น พบว่า ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงอยู่ในพื้นที่จังหวัด มีประมาณปีละ 1.8-2 ล้านตัว

2.4.8 ปลาหน้าจืด

ปลาเป็นสัตว์น้ำจืดที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่น ในปี 2543 ผลิตสัตว์น้ำของจังหวัดขอนแก่นเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 24.48 ผลิตโดยรวมประมาณ 13,590 ตัน โดยเป็นผลผลิตจากการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่ปรับปรุงโดยหน่วยงานรัฐโดยเฉพาะโครงการประมงหมู่บ้าน จำนวน 8,156 ตัน เป็นผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง จำนวน 5,434 ตัน ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงที่เพิ่มขึ้นจะเป็นผลผลิตจากการเลี้ยงปลาในกระชังซึ่งประชาชนได้หันมาทำการเลี้ยงปลาในกระชังมากขึ้น

ปัจจุบันจังหวัดขอนแก่น มีผู้ทำการเพาะเลี้ยงปลาจำแนกตามชนิดการเลี้ยง ดังนี้

1. การเลี้ยงในบ่อ จำนวน 27,815 ราย เนื้อที่ 32,902 ไร่
2. การเลี้ยงในนาข้าว จำนวน 1,170 ราย เนื้อที่ 3,452 ไร่
3. การเลี้ยงในกระชัง จำนวน 294 ราย เนื้อที่ 75 ไร่

ชนิดปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่คือ ปลานิล ปลาดุก ปลาเทโพ ปลาขาว ปลาไน ปลาดุก ฯลฯ โดยเฉพาะการเลี้ยงในกระชังจะนิยมเลี้ยงปลานิลแปดเศศ (เพศผู้) การเพาะเลี้ยงปลาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85 ของจำนวนผู้เลี้ยง) เป็นเกษตรกรรายย่อย และเป็นการเลี้ยงแบบพื้นบ้านเพื่อยังชีพ

2.4.9 ยางพารา

สถานการณ์การผลิตยางพารา โดยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 6,334 ไร่ กระจายอยู่ในพื้นที่ 9 อำเภอ แต่ปลูกมากที่อำเภอกระนวน จำนวน 3,574 ไร่ อำเภออุบลรัตน์ 1,443 ไร่ นอกนั้นมีปลูกที่อำเภอเมือง บ้านฝาง พระยืน หนองเรือ น้ำพอง ภูเวียง และกิ่งอำเภอชำสูง ประมาณอำเภอละ 50-500 ไร่ โดยยางแผ่นดิบที่ผลิตได้ในจังหวัดขอนแก่น แรกเริ่มในปี 2540 เกษตรกรจะนำไปขายที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดขอนแก่น ปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้รับซื้อตามโครงการแทรกแซงตลาดยางพารา เป็นสหกรณ์การเช่าที่ดิน ดงมูลหนึ่งจำกัด ตำบลคูนาศ

อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่นและมีร้านค้าของเอกชนซื้ออย่างเกิดขึ้นอีกหลายราย ส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายให้ตลาดของโครงการแทรกแซงตลาดยางพารา เพราะราคาสูงกว่า

2.4.10 ส้มเขียวหวาน

เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นได้เริ่มหันมาสนใจปลูกส้มเขียวหวานกันมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรชาวไร่อ้อย บางรายเริ่มเปลี่ยนจากการปลูกอ้อยมาปลูกส้มเขียวหวาน ประกอบกับประมาณปี 2541 โครงการพัฒนาไม้ผลและพืชสวนอื่น ภายใต้การช่วยเหลือจากประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ได้ส่งเสริมการปลูกส้มเขียวหวานในเขตพื้นที่อำเภอชุมแพ อำเภอสีชมพู และอำเภอภูผาม่าน ในปี 2544 มีพื้นที่ปลูกประมาณ 1,112 ไร่ พันธุ์ที่ปลูกเป็นส้มโชกกุล และส้มปลอดโรค แหล่งปลูกมากคือ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอชุมแพ อำเภอสีชมพู

2.4.11 ผักปลอดสารพิษ

จังหวัดขอนแก่น ถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งเป็นแหล่งผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษที่สำคัญของประเทศ โดยได้มีการดำเนินงาน โครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ จังหวัดขอนแก่น 20 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ 38 ตำบล และชุมชนเทศบาลนครขอนแก่น มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการประมาณ 2,000 คน มีพื้นที่ 5,000 ไร่

2.5 อุตสาหกรรม

2.5.1.อุตสาหกรรมทั่วไป สาขาอุตสาหกรรมของจังหวัดขอนแก่น มีการขยายตัวในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดมากขึ้นเป็นลำดับ ประเภทของอุตสาหกรรมก็ได้เริ่มปรับเปลี่ยน จากอุตสาหกรรมเกษตร มาเป็นอุตสาหกรรมวิศวกรรม แม้จะมีโรงงานขนาดใหญ่อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังเป็น อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางที่มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่นสูง โรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนประกอบกิจการในจังหวัดขอนแก่น ถึงเดือนเมษายน ปี 2544 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,669 โรงงาน จำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 35,022.1 ล้านบาท มีการจ้างแรงงาน รวม 37,662 คน ดังนี้ อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดเล็ก (เงินทุนต่ำกว่า 10 ล้านบาท) โรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ยังเป็นขนาดเล็ก และโรงสีข้าวโดยโรงงานขนาดเล็ก มีจำนวน 1,234 แห่ง เงินทุน 1,886.11 ล้านบาท แรงงาน 13,927 คน โรงสีข้าว 3,272 แห่ง เงินลงทุน 699.83 ล้านบาท แรงงาน 3,812 คน รวมโรงงานขนาดเล็กในกลุ่มนี้ทั้งสิ้น จำนวน 4,506 แห่ง ร้อยละ 96.5 ของโรงงานทั้งหมด เงินทุน 2,585.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 7.4 ของเงินทุนทั้งหมด และแรงงาน 17,739 คน หรือร้อยละ 47.1 โรงงานประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบทางการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว และ โรงงานมันเส้น ซึ่งตั้งกระจายอยู่ตามแหล่งวัตถุดิบในชุมชนชนบทและเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ นอกจากนี้เป็น โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งกระจุกตัวอยู่ตามชุมชนเมืองที่สำคัญ เช่น อำเภอเมือง ชุมแพ และ

บ้านไผ่ ส่วนอุตสาหกรรม แปรรูปไม้ วัสดุก่อสร้าง เครื่องเรือน ซ่อมสร้างยานยนต์ขนส่งกระจายตัว อยู่แทบทุกอำเภอ

2.5.2 อุตสาหกรรมขนาดกลาง (เงินทุน 10- 100 ล้านบาท) จังหวัดขอนแก่นมีโรงงานขนาดกลางจำนวน 158 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 3 ของโรงงานทั้งหมด โดยมีเงินลงทุนรวม 3,973.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของเงินทุนทั้งหมด ใช้แรงงานทั้งสิ้น 10,653 คน หรือร้อยละ 28.9 โรงงานที่สำคัญได้แก่ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า ทอแหวน ฟอกหนัง แป้งมัน เครื่องจักรกลการเกษตร โรงงานขนาดกลางส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามแนวถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคม สายหลักของภูมิภาค และกระจุกตัวอยู่ตามศูนย์กลาง และชุมชนใหญ่ของจังหวัด เนื่องจากความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่ง การรวบรวมวัตถุดิบ การกระจายสินค้าไปสู่แหล่งตลาด และการจัดการด้านแรงงาน เช่น อำเภอเมือง อำเภอบ้านไผ่ และอำเภอชุมแพ

2.5.3 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (เงินทุนมากกว่า 100 ล้านบาท) จังหวัดขอนแก่นมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 25 โรงงาน คิดเป็น ร้อยละ 0.5 ของโรงงานทั้งหมด แต่มีเงินทุนมากถึง 3,973.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของเงินลงทุนอุตสาหกรรมทั้งสิ้น และมีการจ้างงานทั้งสิ้น 10,522 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 ของแรงงานอุตสาหกรรมโดยรวมในจังหวัด โรงงานที่สำคัญได้แก่ โรงงานเยื่อกระดาษ โรงงานน้ำตาล โรงงานสุรา โรงงานผลิตไม้อัดจากขานอ้อย โรงงานขนาดใหญ่ มักจะตั้งอยู่ใกล้เส้นทางหมายเลข 2 (มิตรภาพ) เพื่อความสะดวกในการรวบรวมวัตถุดิบ และขนถ่ายสินค้าออกไปยังภูมิภาคอื่นในปริมาณมาก และตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแหล่งน้ำซึ่งในปริมาณมากพอ เช่น อำเภอน้ำพอง

2.5.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมในครัวเรือนของจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นประเภทหัตถกรรม ที่ทำภายในที่อยู่อาศัย และเป็นกิจกรรมที่ทำในสมาชิกครัวเรือนและกลุ่มครัวเรือนในหมู่บ้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จากผ้า เช่น ผ้าไหม เส้นไหม และหมอนขิด นอกจากนี้ก็เป็นผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเครื่องปั้นดินเผา ระยะเวลาในการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือนของจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่จะผลิตในช่วงที่เว้นว่างจากการเกษตร ซึ่งถือเป็นอาชีพเสริม การจำหน่ายจะมีทั้งแบบพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงหมู่บ้าน และชาวบ้านจัดจำหน่ายเองทั่วไป

2.6 ด้านการเงินและการธนาคาร

2.6.1 ภาคการเงิน

ธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดขอนแก่น ณ สิ้นพฤษภาคม 2546 มีสาขาทั้งสิ้น 64 สำนักงาน (รวมสาขาย่อย) มียอดเงินฝากคงค้าง 41,354.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 9.6 ส่วนสินเชื่อคงค้าง 30,932.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 เป็นผลจากธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคอุปโภคส่วนบุคคลในการซื้อที่อยู่อาศัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม

ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีความเข้มงวดในการให้สินเชื่อรายใหม่ เนื่องจากยังเกรงปัญหาหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้จะเพิ่มขึ้นอีก

2.6.2 ภาคการคลัง

ในช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2546 รายได้รัฐบาลในจังหวัดขอนแก่นจัดเก็บได้ 3,014.0 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.0 เป็นผลจากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีสุรา เพิ่มขึ้น ส่วนรายจ่าย 10,438.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 แบ่งเป็นรายจ่ายประจำ 6,161.7 ล้านบาท และรายจ่ายลงทุน 4,277 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 และร้อยละ 10.6 ตามลำดับ ทำให้เงิน ในงบประมาณขาดดุล 7,424.7 ล้านบาท (ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

การจัดเก็บภาษีอากร จากสถานประกอบการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด. 90, ภ.ง.ด.91 ปี 2545 รวม 1,501.06 ล้านบาท มากกว่าปี 2544 จำนวน 314.65 ล้านบาท สำหรับ ภาษีสรรพสามิตจัดเก็บ ภาษีสุราได้ 1,538 ล้านบาท ภาษียาสูบเก็บได้ 477 ล้านบาท ในกรณีนี้ได้แบ่งให้ท้องถิ่นจำนวน 241 ล้านบาท

2.7 การสื่อสารและโทรคมนาคม

2.7.1 ไปรษณีย์โทรเลข

มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำกัด 27 แห่ง แยกเป็นประเภทรับฝาก (ปทฝ.) 3 แห่ง และประเภทรับ-จ่าย (ปทจ.) 24 แห่ง

2.7.2 โทรศัพท์

เป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 2 มีชุมสายที่มีเขตปฏิบัติงาน ในจังหวัดขอนแก่น 8 แห่ง คือ

1. อำเภอเมืองขอนแก่น 1 ครอบคลุมพื้นที่ พระยืน ท่าพระ ถนนเหล่าธานี
2. อำเภอเมืองขอนแก่น 2 ครอบคลุมพื้นที่ บ้านฝาง บ้านทุ่ม โคนสี สีลา ดอนยาง
3. อำเภอบ้านไผ่ ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอบ้านไผ่ ชนบท มัญจาคีรี เปือยน้อย โคนโพธิ์ไชย
4. กิ่งอำเภอบ้านแฮด ครอบคลุมพื้นที่ บ้านแฮด โนนศิลา โนนสมบูรณ์
5. อำเภอพล ครอบคลุมพื้นที่ พล แวงใหญ่ หนองสองห้อง แวงน้อย ท่านางแมว
6. อำเภอชุมแพ ครอบคลุมพื้นที่ ชุมแพ สีชมพู โนนหัน ภูผาม่าน นาจาน
7. อำเภอน้ำพอง ครอบคลุมพื้นที่ น้ำพอง เขาสวนกวาง อุบลรัตน์ บ้านขาม
8. อำเภอกระนวน ครอบคลุมพื้นที่ กระนวน ชำสูง หนองเรือ ภูเวียง ดอน โมง หนองแก หนองนาคำ

2.7.3 วิทยุและโทรทัศน์

มีสถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 13 สถานี เป็นที่ตั้งของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 1 และสถานีถ่ายทอดผ่านดาวเทียมของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3 และช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ช่อง 5 และไอทีวี

2.7.4 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คือ ขอนแก่น, ขอนแก่นนิวส์, แคนไทย, อีสานนิวส์, ประชาไท, สยามนิวส์, ตะวันใหม่, เมืองขอนแก่น, เสียงอีสาน, สยามอีสาน, อีสานโพสต์, วิกิมีเรียร์

2.8 สาธารณูปโภค สาธารณูปการ

2.8.1 การไฟฟ้า

แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าที่สำคัญ คือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ และ โรงไฟฟ้าพลัง ความร้อนร่วมน้ำพอง โดยมีกำลังผลิต 25.2 เมกกะวัตต์ และ 710 เมกกะวัตต์ และมีไฟฟ้าเพื่อใช้ทั้ง สิ้น 1,549.044 (ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง) จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 2,324 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทุก ๆ หมู่ บ้าน สำหรับครัวเรือนมีทั้งหมด 388,159 ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 369,893 ครัว เรือน คิดเป็นร้อยละ 95.2 โดยมีอำเภอเมืองมีผู้ใช้มากที่สุด 115,882 ราย

2.8.2 การประปา

การประปาในจังหวัดขอนแก่นอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานประปา เขต 6 ขอนแก่น ซึ่งมีแหล่งผลิต 8 แห่ง โดยได้ผลิตน้ำประปาปีงบประมาณ 2545 กำลังการผลิต 6,117 ลบ.ม./ชม. รวมปริมาณน้ำผลิตจ่ายได้ทั้งสิ้น 37,086,424 ลบ.ม. รวมปริมาณน้ำจำหน่ายทั้งสิ้น 25,054,728 และผู้ใช้น้ำ ณ วันที่ 30 ก.ย. 2545 รวมทั้งสิ้น 96,216 ราย

2.9 แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามอำเภอ

การท่องเที่ยวปี 2545 จังหวัดขอนแก่นมีผู้มาเยือนรวม ทั้งสิ้น 1,906,535 เพิ่มจากปี 2544 ร้อย ละ 6.33 % จำแนกเป็นชาวไทย 1,870,685 คน ชาวต่างประเทศ 35,850 คน ค่าใช้จ่ายของผู้มาเยี่ยม เยือน เมื่อรวมทั้งหมวดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม ค่าบริการเดินทาง ท่อง เที่ยวภายในจังหวัด ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก ค่าใช้จ่ายบันเทิงอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยต่อคน ต่อวัน 788.49 บาท แยกเป็นชาวไทย 781.57 บาท และชาวต่างประเทศ 1,149.45 บาท จึงทำให้จังหวัด ขอนแก่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว 3,862.36 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2544 ร้อยละ 9.56% สำหรับปี 2546 ข้อมูล ณ เดือนมกราคม-มีนาคม จำนวนนักท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2545 ในช่วงเดียวกัน เพิ่มขึ้นจำนวน 8,660 คน หรือ ร้อยละ 5.44 (ที่มา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

2.9.1 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมือง

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น เป็นที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุอันมีค่าตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ มีการจัดแสดงโครงกระดูกมนุษย์ยุคหินใหม่ที่บ้านเชียงและเครื่องมือเครื่องใช้ของผู้คนในยุคนี้ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ คือใบเสมาหินทรายขนาดใหญ่เป็นงานพุทธศิลป์สมัยทวารวดีจำหลักภาพพุทธประวัติที่งดงามและสมบูรณ์มาก พบที่เมืองฟ้าแดดสูงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ นอกจากนั้นยังมีศิลปวัตถุสมัยขอมหรือลพบุรีอันได้แก่ ทับหลังจากปราสาทหินในภาคอีสาน นอกเหนือจากโบราณวัตถุที่พบในท้องถิ่นแล้ว ที่นี่ยังจัดแสดงศิลปวัตถุสมัยอื่นไว้ด้วย เช่น สุโขทัย อโยธยา เป็นต้น และส่วนหนึ่งก็จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้พื้นบ้านไว้ด้วยเหมาะสำหรับผู้สนใจศึกษาด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสาน พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่ถนนหลังศูนย์ราชการ เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น. ปิดวันจันทร์, วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ อัตราค่าเข้าชมชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท

2. บึงแก่นนคร ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลกลางเมืองขอนแก่น เป็นบึงขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ 603 ไร่ นอกจากจะเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์ "เจ้าเพี้ยเมืองแพน" ผู้ก่อตั้งเมืองขอนแก่นแล้ว ที่นี่ยังเป็นสถานที่ที่นิยมมาพักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมนันทนาการของชาวเมืองเพราะมีบรรยากาศสบายๆ พื้นที่โดยรอบมีการปรับปรุงตกแต่งให้เป็นสวนสุขภาพ ประดับประดาด้วยประติมากรรมรูปต่างๆ คูเพลินตาเพลินใจ ยิ่งไปกว่านั้นทางเทศบาลยังปลูกต้นคูณ และไม้ตัดไว้โดยรอบเพิ่มความร่มรื่นสวยงามให้กับสถานที่ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีสนามเด็กเล่นและร้านอาหารเปิดบริการหลายประเภทอีกด้วย

3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 บนพื้นที่ประมาณกว่า 5,000 ไร่ บริเวณ "มอคินแดง" เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ทรงกระทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2510 มหาวิทยาลัยแห่งนี้ อยู่ห่างจากตัวเมือง 4 กิโลเมตร มีทางเข้าสองทางคือ ด้านถนนมิตรภาพ (สายขอนแก่น-อุดรธานี) และด้านถนนประชาเสนาสโร (สายขอนแก่น-เลย) สิ่งที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวคือ "บึงสิรินาน" ซึ่งมีนกเป็ดน้ำอพยพมาอาศัยอยู่ในช่วงฤดูหนาว

4. กู่แก้ว ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนช้าง เป็นศาสนสถานเขมรขนาดเล็กสร้างขึ้นตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ในพุทธศาสนานิกายมหายาน ประกอบด้วย "บรรณาลัย"(ห้องสมุด) และองค์ปรางค์ประธานภายในกำแพงแก้ว ส่วนนอกกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มี "บาราย" (สระน้ำ) ก่อด้วยศิลาแลง ระหว่างการบูรณะพบศิลาจารึกสลักเป็นภาษาสันสกฤตกล่าวถึงพระประสงค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในการสร้างศาสนสถานเพื่อเป็นทั้งที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและรักษาโรคภัยไข้เจ็บแก่ประชาชนด้วยเรียกว่า "อโรคยาศาล" นอกจากนั้นยังพบรูปสลักหินทรายพระโพธิสัตว์ พระนารายณ์ทรงครุฑ และพรหมทรงกระบือ

5. ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์หลักเมือง สถานที่อันศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพสักการะของชาวขอนแก่นแห่งนี้ประดิษฐานอยู่ที่ศาลาสุโข ถนนเทพารักษ์ หน้าเทศบาลขอนแก่น ท่านเจ้าคุณปู่พระราชสารธรรมมุนี และหลวงธรรณีย์พินิจ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ได้ริเริ่มสร้างโดยนำหลักศิลาจารึกมาจากโบราณสถาน ในท้องที่อำเภอชุมแพ มาประกอบพิธีตามแนวทางพระพุทธศาสนาและตั้งเป็นศาลหลักเมืองเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2499 ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวขอนแก่นทุกวันจะมีประชาชนมาไหว้บูชากันอย่างมากมาย

2.9.2 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอน้ำพอง

6. พระธาตุขามแก่น สร้างขึ้นประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 25 ตั้งอยู่ในวัดเจติยภูมิ ตำบลบ้านขาม ตามประวัติโดยย่อ กล่าวว่าโมริยกษัตริย์เจ้าเมืองโมริย์ซึ่งเป็นเมืองอยู่ในอาณาเขตของประเทศกัมพูชา มีความประสงค์ที่จะนำพระอังคารของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ไว้เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าปรินิพพานใหม่ๆ มาบรรจุพระธาตุพนม จึงโปรดให้พระอรหันต์และพระเถระเจ้าคณะรวม 9 องค์นำขบวนอัญเชิญพระอังคารมาในครั้งนี้ เมื่อผ่านมาถึงดอนมะขามแห่งหนึ่งซึ่งมีต้นมะขามใหญ่ที่ตายแล้วเหลือแต่แก่น เนื่องจากเป็นเวลาพลบค่ำแล้วและบริเวณนี้ภูมิประเทศราบเรียบดีจึงหยุดคณะพักชั่วคราว รุ่งเช้าจึงเดินทางต่อไปถึงภูกำพร้าวปรากฏว่าพระธาตุพนมได้สร้างเสร็จแล้วจึงเดินทางกลับและตั้งใจว่าจะนำพระอังคารธาตุกลับไปประดิษฐานไว้ที่บ้านเมืองของตน แต่เมื่อเดินทางผ่านดอนมะขามอีกครั้งปรากฏว่าแก่นมะขามที่ตายแล้วนั้นกลับยืนต้นแตกกิ่งก้านผลิบานเขียวชุ่มเป็นที่น่าอัศจรรย์ คณะอัญเชิญพระอังคารธาตุจึงพร้อมใจกันสร้างเจดีย์ครอบต้นมะขามนี้พร้อมกับนำพระอังคารธาตุและพระพุทธรูปบรรจุไว้ในองค์พระธาตุและให้นามว่าพระธาตุขามแก่นมาจนทุกวันนี้ พระธาตุขามแก่นถือว่าเป็นโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดขอนแก่น ทุกปีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 จะมีงานฉลองและนมัสการพระธาตุเป็นประจำ

7. ภูประภายัย หรือ ภูบ้านนาคำน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านนาคำน้อย ตำบลบัวใหญ่ การเดินทาง ไปทางเดียวกับพระธาตุขามแก่น ตรงไปก่อนถึงสะพานข้ามคลองส่งน้ำจากลำน้ำพอง เลี้ยวซ้ายตามถนนเลียบบคลองส่งน้ำแล้วเลี้ยวขวาข้ามสะพานเข้าหมู่บ้านนาคำน้อย ภูจะอยู่ภายในวัดภูบ้านนาคำน้อย หรือจะขับรถข้ามสะพานข้ามคลองส่งน้ำ ตรงไปตามถนนลาดยางประมาณ 6 กิโลเมตร ก็จะมีป้ายบอกทางให้เลี้ยวซ้ายผ่านหมู่บ้านไปประมาณ 1 กิโลเมตร ก็จะถึงภูประภายัย

ภูประภายัย คือกลุ่มโบราณสถานที่มีลักษณะแผนผังอย่างเดียวกันกับโบราณสถานที่พักหลักฐานแสดงออโรคยาศาลหรือสถานพยาบาลที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรเขมร โบราณโปรดฯให้สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 (พ.ศ.1720-1780) คือประกอบด้วยปรางค์ประธานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขยื่นทางด้านหน้า ด้านขวามือเฉียงไปข้างหน้าเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมที่เรียกว่าบรรณาลัย อาคารทั้งสองล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว โดยมีโคปุระหรือซุ้มประตูทางเข้าออกด้านหน้าหรือทางด้านทิศตะวันออกเพียงด้านเดียว นอกกำแพงที่มุมซ้ายมีสระน้ำ 1 สระทั้งหมดสร้างด้วย

ศิลาแลง โดยมีเสาประดับประตู ทับหลังเป็นหินทราย ปัจจุบันหักพังแต่ได้รับการดูแลรักษาจากทางวัดเป็นอย่างดี ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2478

8. หมู่บ้านจูงอง ตั้งอยู่ที่บ้าน โลกสง่า ต.ทรายมูล ชาวบ้าน โลกสง่าแต่เดิมมีอาชีพขายยาสมุนไพรควบคู่กับการทำนา มาแต่รุ่นปู่ย่าตายาย การขายยาสมุนไพรในสมัยก่อนต้องเดินเท้าไปเร่ขายตามหมู่บ้านต่างๆด้วยความยากลำบาก แต่เมื่อปีพ.ศ. 2494 พ่อใหญ่เคน ยงลา หมอยาบ้าน โลกสง่าจึงได้คิดหาหนทางมาแสดงเพื่อเป็นการดึงดูดคนมาดู แทนที่จะต้องเดินไปขายยาในทุกๆ หมู่บ้านเช่นเคย ปรากฏว่าการแสดงประสบความสำเร็จสามารถเรียกคนมาดูได้มากพอสมควร แต่เนื่องจากภูเขานั้นมีอันตรายมากสามารถพ่นพิษได้ไกลถึง 2 เมตรพ่อใหญ่จึงเปลี่ยนมาใช้จูงองแสดงแทนและถ่ายทอดวิชาแสดงงูให้คนในหมู่บ้าน เมื่อว่างเว้นจากการเกษตรชาวบ้านจะรวมกลุ่มเดินทางออกเร่แสดงงูเพื่อขายยาสมุนไพร ส่วนการแสดงที่หมู่บ้านนั้นจะจัดขึ้นบริเวณลานวัดศรีธรรมมา และรอบๆบริเวณก็จะมีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับจูงอง รวมทั้งมีโรงเรียนเพาะเลี้ยงงูจูงองอยู่ด้วย

ปัจจุบันการแสดงงูจูงองบ้าน โลกสง่าเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมาก ชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนจะเลี้ยงงูจูงองไว้ได้ดูที่บ้าน มีการจัดแสดงหลายรูปแบบเพื่อดึงดูดให้คนสนใจยิ่งขึ้น เช่นการแสดงละครตามจังหวะเพลง การชกมวยระหว่างคนกับงูจูงองจนชาวบ้านที่มีชื่อเสียงทางการแสดงงูมีฉายาประจำ เช่น กระห่องน้อย เมืองอีสาน, ทองคำ ลูกทองชัย ฯลฯ

2.9.3 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอหนองเรือ

9. อุทยานแห่งชาติน้ำพอง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 197 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อุดรรัตน์ ภูเวียง บ้านฝาง มัญจาคีรี และ โลกโพนาลัย และ สองอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ บ้านแท่น และ แก่งคร้อ ที่ทำการอุทยานตั้งอยู่บริเวณอ่างเก็บน้ำอุดรรัตน์ เป็นทั้งแหล่งต้นน้ำของลำน้ำชี ลำน้ำพอง และแหล่งสมุนไพร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง

ในบริเวณอุทยานมีจุดชมวิวยู้อยู่หลายแห่ง ได้แก่ “จุดชมวิวยุทธินช้างสี” เป็นกลุ่มหินใหญ่บนสันเขาป่าโสกเตี้ย ด้านข้างของหินมีรอยคันทันที่ช้างใช้ลำตัวสีก้อนหินติดอยู่ ใช้เวลาเดินเท้าจากที่ทำการประมาณ 2 ชั่วโมง หรือโดยรถยนต์จากสวนป่าโสกเตี้ย 8 กิโลเมตร จากจุดนี้จะมองเห็นทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำอุดรรัตน์ และเมืองขอนแก่น เดินเท้าจากจุดนี้ไป 30 นาทีจะเป็น “จุดชมวิวยุทธินช้างสี” เป็นลานหินที่มีต้นชาคขึ้นอยู่ ถัดไปคือ “ผาสุวรรณ” เป็นหน้าผาบนเทือกเขาป่าโสกเตี้ยอยู่บริเวณบ้านโนนสุวรรณ อำเภออุดรรัตน์ เป็นจุดชมทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำที่งดงามอีกจุดหนึ่ง ใช้เวลาเดินเท้าจากที่ทำการประมาณ 2 ชั่วโมง สถานที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งก็คือ “คำโพน” เป็นบ่อน้ำร้อนกมคล้ายปล่องภูเขาไฟเกิดจากสภาพทางธรณีวิทยา

2.9.4 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเวียง

10. พัทยา 2 ตั้งอยู่ที่บ้านหนองงูจเงิน ห่างจากอำเภอเมืองไปประมาณ 78 กิโลเมตร เป็นทะเลสาบขนาดประมาณ 20 ไร่ มักจะมีผู้คนท้องถิ่นมาพักผ่อนหย่อนใจ เพราะนอกจากจะมีทัศนียภาพที่งดงามโดยมีเทือกเขาภูพานคำตั้งตระหง่านอยู่ด้านหลังแล้ว ยังได้นั่งรับประทานปลาน้ำจืดนานาชนิด บรรยากาศที่เย็นสบาย นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมทางน้ำให้เลือกเล่นมากมายเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อน

11. หมู่บ้านผึ้ง ตั้งอยู่ที่ ตำบลกุดขอนแก่น ศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้งที่ 3 จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเวียง ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงผึ้งและกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ผลและปลูกพืชอาหารผึ้ง และจัดสร้างซุ้มสาธิตเทคโนโลยีการเลี้ยงผึ้งและการเกษตร มีเกษตรกรร่วมโครงการทั้งสิ้น 108 ราย มีร้านจำหน่ายน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในราคาข่อมเยาว์ สอบถามรายละเอียดได้ที่ศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้งที่ 3 จังหวัดขอนแก่น

12. รอยเท้าไดโนเสาร์ พบบริเวณหินลาดป่าซาด บนเทือกเขาภูเวียง ในเขตตำบลในเมืองอำเภอเวียง เป็นรอยเท้าไดโนเสาร์กินเนื้อขนาดเล็ก เดินด้วย 2 เท้า มีจำนวน 68 รอยและมีอยู่ 1 รอย มีขนาดใหญ่ คาดว่าเป็นรอยไดโนเสาร์คาร์ราซอรัส เช่นเดียวกับ รอยที่ขุดค้นพบที่ภูหลวง

13. ซากกระดูกไดโนเสาร์ สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2519 นักธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี ได้พบกระดูกใหญ่ชิ้นหนึ่งระหว่างการสำรวจเพื่อค้นหาแหล่งแร่ยูเรเนียม ในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรณี และผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศส ได้ตรวจวิจัยตัวอย่างกระดูกชิ้นนั้น สรุปว่าเป็นกระดูกหัวเข่าข้างซ้ายของไดโนเสาร์ หลังจากนั้นได้มีการดำเนินการขุดค้นสำรวจพบซากไดโนเสาร์อีกหลายครั้ง

14. สุสานหอย 175 ล้านปี เป็นฟอสซิลของหอยน้ำจืดที่อัดตัวกันเป็นก้อนหินขนาดใหญ่ หลายก้อนอยู่บนยอดเขาบริเวณ ภูประตูดิหมา

15. พระพุทธรูปไสยาสน์ ประดิษฐานอยู่บนยอดภูเวียง มีภาพสลักบนหินธรรมชาติ เป็นพระพุทธรูปปางไสยาสน์ ศิลปะทวารวดีที่งดงาม ความยาว จากพระเศียรจรดปลายพระบาทประมาณ 3 เมตร หันพระเศียรไปทางทิศตะวันตก นอนตะแคงพระเศียรหนุนแนบกับลำแขน ขว ขาเหยียดทอดไปตามลำพระองค์เป็นท่านอนแบบเก่าที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย นับเป็นพระพุทธรูปที่มีความเก่าแก่งดงามมาก และจัดเป็นพระพุทธรูปที่มีความสำคัญที่สุดของจังหวัดขอนแก่น มีงานนมัสการในวันตรุษสงกรานต์ทุกปี

16. น้ำตกตาดฟ้า อยู่บนเขาภูเวียง ตำบลภูเวียง อำเภอเวียง เป็นน้ำตกสูงประมาณ 15 เมตร ลักษณะเด่น และ สำคัญ คือ เป็นน้ำตกธรรมชาติที่สวยงาม ส่วนการเข้าถึงนั้น โดยทางรถยนต์ห่างจากอำเภอเวียง 18 กิโลเมตร และต่อทางขึ้นเขาไปอีก 6 กิโลเมตร

17. อุทยานแห่งชาติภูเวียง เมื่อปี พ.ศ. 2519 มีการสำรวจแหล่งแร่ยูเรเนียมในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเวียง ระหว่างการสำรวจนักธรณีวิทยาได้ค้นพบซากกระดูกชิ้นหนึ่งเข้า และเมื่อส่งไปให้ผู้

เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศสวิจัยผลปรากฏออกมาว่าเป็นกระดูกหัวเข่าข้างซ้ายของไดโนเสาร์ จากนั้นนักสำรวจก็ได้ทำการขุดค้นกันอย่างจริงจังเรื่อยมากระทั่งปัจจุบัน

บนยอดภูประตือตึหมา หลุมขุดค้นที่ 1 ได้พบฟอสซิลไดโนเสาร์พันธุ์หนึ่ง มีลำตัวสูงใหญ่ ประมาณ 15 เมตร คอยาว หางยาว เป็นพันธุ์กินพืชซึ่งไม่เคยพบที่ใดมาก่อน จึงได้อัญเชิญพระนามของสมเด็จพระเทพฯมาตั้งชื่อ ไดโนเสาร์พันธุ์นี้เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติว่า "ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่" (*Phuwianggosaurus Sirindhornae*) และในบริเวณหลุมขุดค้นเดียวกันนั้นเอง นักสำรวจได้พบฟันของไดโนเสาร์ประเภทกินเนื้อปะปนอยู่มากกว่า 10 ซี่ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าไซโรพอดตัวนี้อาจเป็นอาหารของเจ้าของฟันเหล่านี้ แต่ในกลุ่มฟันเหล่านั้นมีอยู่หนึ่งซี่ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป เมื่อนำไปศึกษาปรากฏว่าฟันซี่นี้เป็นลักษณะฟันไดโนเสาร์พันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยค้นพบมาก่อนเช่นกัน จึงตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ค้นพบ นายวรารุช สุทธิธร ว่า "ไซแอมโมซอรัส สุทธิธรณี" (*Siamosaurus Suteethomi*) ผู้สนใจสามารถเดินไปชมได้ หลุมขุดค้นที่ 1 นั้นอยู่ไม่ไกลจากที่ทำการอุทยาน และยังสามารถเดินไปชมหลุมขุดค้นที่ 2 และ 3 ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงด้วย

77
13
584
985
หน้า 22

ฟอสซิลของ "ไซแอมโมไทแรนัส อีสานเอ็นซิส" (*Siamotyrannus Isanensis*) เป็นสิ่งที่ชี้ว่าไดโนเสาร์จำพวกไทแรนโนซอร์มีต้นกำเนิดในทวีปเอเชีย เพราะฟอสซิลที่พบที่นี่เป็นชิ้นที่เก่าแก่ที่สุด (120-130 ล้านปี) แต่กระดูกชิ้นนี้ได้นำไปจัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์ในกรมทรัพยากรธรณี กรุงเทพฯ

บริเวณหินลาดป่าขาด หลุมขุดค้นที่ 8 พบรอยเท้าไดโนเสาร์จำนวน 68 รอย อายุประมาณ 140 ล้านปี เกือบทั้งหมดเป็นรอยเท้าของไดโนเสาร์กินเนื้อพันธุ์เล็กที่สุดในโลกเดิน 2 เท้า แต่หนึ่งในรอยเท้าเหล่านั้นมีขนาดใหญ่ผิดจากรอยอื่น คาดว่าเป็นของคาร์โนซอรัส การไปชมควรเดินทางด้วยรถขับเคลื่อน 4 ล้อใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ห่างจากที่ทำการ 19 กิโลเมตร

ส่วนฟอสซิลดีก่าบรรพ์อื่นๆที่ขุดพบ เช่น ซากลูกไดโนเสาร์ ซากจระเข้ขนาดเล็ก ซากหอย 150 ล้านปี จะอยู่กระจัดกระจายกันตามหลุมต่างๆ

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในบริเวณอุทยานฯจะมีน้ำตกอยู่สองสามแห่ง "น้ำตกทับพญาเสือ" เป็นน้ำตกเล็กๆ ตั้งอยู่ใกล้กับถ้ำฝ่ามือแดง "น้ำตกตาดกลาง" สูงประมาณ 8 กม. นอกจากน้ำตกก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภททุ่งหญ้าและลานหิน ซึ่งจะมีดอกไม้ป่านานาพันธุ์บานในช่วงหลังฤดูฝน ได้แก่ "ทุ่งใหญ่เสอาอาราม" "หินลาดวัวถ้ำกว้าง" และ "หินลาดอ่างกบ" พื้นที่อุทยานฯ ครอบคลุมอำเภอภูเวียง อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอชุมแพ มีพื้นที่ 380 ตารางกิโลเมตร

18. ถ้ำฝ่ามือแดง อยู่บนภูเวียงใกล้เขตบ้านหินล่อง ตำบลเมืองเก่า อำเภอภูเวียง บริเวณถ้ำลึกประมาณ 7 เมตร สูง 3 เมตร ยาวประมาณ 50 เมตร ฝ่าผนังถ้ำมีภาพลายมือหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีมือ 9 มือ ขนาดใหญ่ 7 มือ ขนาดเล็ก 2 มือ โดยเอามืออนาบกับผนังหินแล้วพ่นสีแดงเรื่อ ๆ ลงไป ซึ่งสำรวจพบเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2507

2.9.5 แหล่งท่องเที่ยวอำเภออุบลรัตน์

19. เขื่อนอุบลรัตน์ เรียกอีกชื่อว่า “เขื่อนพองหนีบ” เนื่องจากสร้างข้ามแม่น้ำพองโดยปิดกั้นลำน้ำพองตรงบริเวณช่องเขาที่เป็นแนวต่อระหว่างเทือกเขาภูเก้าและภูพานคำ การก่อสร้างเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2507 แล้วเสร็จปี พ.ศ. 2509 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ ได้เสด็จไปทรงทำพิธีเปิดเขื่อนเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2509 มีประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งการผลิตกระแสไฟฟ้า การเกษตร การประมง การป้องกันอุทกภัย การคมนาคม ตลอดจนเป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ภายในบริเวณมีร้านอาหารมากมายหลายประเภท ตั้งแต่อาหารตามสั่งไปจนถึงส้มตำ นึ่งปูเสฉอรับประทานแบบสบายๆเข้ากับบรรยากาศ ที่เขื่อนอุบลรัตน์ มีบ้านพักบริการ ภายใต้การดูแลของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ทำการเขื่อนอุบลรัตน์

20. บางแสน 2 ตั้งอยู่ที่บ้านหินเพิง ตำบลท่าเรือ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองไปประมาณ 53 กิโลเมตร บรรยากาศโดยรอบของชายหาดริมทะเลสาบน้ำจืดเหนือเขื่อนอุบลรัตน์ สวยสะอาดตาเมื่อพระอาทิตย์ฉายส่องลงมาในยามเย็นกระทบกับทิวเขาภูเก้าที่ตั้งตระหง่านอยู่ด้านหลัง

กิจกรรมกีฬาทางน้ำที่น่าสนใจก็คือ การบริการให้เช่าจักรยานน้ำ, บานาน่า โป้ด, ห่วงยาง นอกจากนี้ยังมีบริการอาหารเลิศรสที่ปรุงจากปลาภายในอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ ได้แก่ ปลาฉี่, ปลาตะเพียน, ปลาช่อน, ฯลฯ ช่วงเทศกาลสำคัญ หรือ วันหยุด มักจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปชมธรรมชาติ และเล่นน้ำกันเป็นจำนวนมาก

21. อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ครอบคลุมพื้นที่อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีพื้นที่ทั้งสิ้น 320 ตารางกิโลเมตร หรือ 201,250 ไร่ ใต้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2528 สภาพพื้นที่ป่าส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าเต็งรัง ใบไม้จะเปลี่ยนสีผลัดใบในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน ที่ตั้งของสำนักงานอุทยานจะอยู่บริเวณภูพานคำริมทะเลสาบเหนือเขื่อนอุบลรัตน์มีทิวทัศน์ที่สวยงาม โดยเฉพาะเวลาพระอาทิตย์ตก ภายในบริเวณที่ทำกรอุทยานฯมีสถานที่สำหรับตั้งค่ายพักแรมได้ สิ่งที่น่าสนใจส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณภูเก้าในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ร่องรอยก่อนประวัติศาสตร์ของชุมชนในสมัยบ้านเชียง เช่น ภาพเขียนสีและภาพสลักตามผนังถ้ำต่างๆ และรอยเท้าไดโนเสาร์ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพันธุ์เดียวกับรอยเท้าที่พบที่อำเภอภูเวียง เป็นต้น

2.9.6 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอชุมแพ

22. เมืองโบราณสมัยทวาราวดี เป็นการบร่รรอยทางโบราณคดี ยุคสมัยศิลปทวาราวดี ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น เมืองโบราณสมัยทวาราวดีแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า โนนเมือง เขตบ้านนาโพธิ์ อำเภอชุมแพห่างจากจังหวัดขอนแก่นประมาณ 80 กิโลเมตร เดิมทีชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมาว่า บริเวณเนินดินกว้างที่เรียกว่า โนนเมืองนั้นเป็นเมืองเก่าเมืองโบราณ พบใบ

เสมาหินทรายศิลปะทวาราวดี 3 ชั้น ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน และพบเศษภาชนะดินเผาชิ้นไม่ใหญ่นัก กระจุกกระจายอยู่ทั่วไป บนเนินดิน เศษภาชนะดินเผาเหล่านี้มีทั้งชนิดเขียนสีแดง ชนิดลายจุดขีด และลายเชือกทาบ และยังคงค้นพบ โครงกระดูก มนุษย์ที่มีพิริยศพตามประเพณีโบราณ มีธรรมเนียม การฝัง เครื่องมือเครื่องใช้ลงไปพร้อมศพด้วย เช่น หม้อและ ภาชนะดินเผาเขียนสีและลายจุดขีด ลายเชือกทาบ กำไลสำริด กำไลกระดูกสัตว์ เปลือกหอย ลูกปัดหินสี ฯลฯ

23. วนอุทยานถ้ำผาพวง ถ้ำนี้เป็นถ้ำใหญ่ที่งดงามน่าเที่ยว เมื่อไปจอร์รถที่เชิงเขาต้องเดินย้อน เชิงเขาไปอีกด้านหนึ่ง เพราะปากทางเข้าสู่ถ้ำผาพวงนั้นอยู่ทางด้านเหนือ บริเวณปากถ้ำจะเห็น ทิวทัศน์อันงดงาม ของป่าเขาใหญ่

2.9.7 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเปือยน้อย

24. **ถ้ำเปือยน้อย หรือ พระธาตุถ้ำทอง** ถึงแม้จะเป็นปราสาทหินที่มีขนาดไม่ใหญ่เท่ากับ ปราสาทหินพิมายหรืออีกหลายแห่งที่พบทางอีสานตอนใต้แต่ก็นับเป็นปราสาทเขมรที่สมบูรณ์มาก แห่งหนึ่ง ปราสาทเปือยน้อย หรือ ที่ชาวบ้านเรียกว่า พระธาตุถ้ำทอง สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เป็นศิลปะผสมระหว่างศิลปะเขมรแบบบาปวนและแบบนครวัด สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู แผนผังการก่อสร้างมีความหมายเป็นเขาพระสุเมรุซึ่งถือเป็นแกนจักรวาลอัน เป็นที่สถิตย์ของเทพเจ้าที่เรียกว่า "ศาสนบรรพต" สิ่งก่อสร้างภายในบริเวณปราสาทเป็นไปตาม แบบแผนของศาสนสถานขอมโบราณ หน้าบันขององค์ปรางค์ประธานสลักเป็นพระยานาคราชมี ลวดลายสวยงามมาก ทับหลังสลักเป็นรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่นับว่ายังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ "โค ปู่ระ" (ขุมประตู่) อยู่ทางทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ด้านข้างโคปุระเจาะเป็นช่องหน้าต่าง "กำแพงแก้ว" มีฐานเป็นบัวคว่ำบัวหงาย มีการสลักศิลาแลงเป็นร่องแบบลาดบัว

2.9.8 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอภูผาม่าน

25. **อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน** รูปลักษณ์ภายนอกของอุทยานแห่งนี้คือเทือกเขาหินปูนที่มี หน้าผาตัดตรงดิ่งลงมาเป็นริ้วๆ คล้ายผ้าม่าน สภาพป่าของที่นี่ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าดิบ และป่าไม้ เบญจพรรณ สภาพอากาศจะเย็นชื้นเกือบตลอดปี อุทยานแห่งนี้มีพื้นที่ทั้งหมด 218,750 ไร่ ครอบ กลุมอาณาบริเวณในอำเภอภูผาม่าน และอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และอำเภอภูกระดึง จังหวัด เลย

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานอยู่กระจุกกระจายกันจึงแบ่งเส้นทางท่องเที่ยวได้ สองเส้นทางดังต่อไปนี้

เส้นทางที่ว่าการอำเภอภูผาม่าน ไปตามเส้นทางชุมแพ - เพชรบูรณ์ (ทางหลวงหมายเลข 12) เลี้ยวขวาไปตามทาง สาย 201 ประมาณ 10 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามทางสู่ที่ว่าการอำเภอภูผา ม่าน

ถ้ำค้างคาว ตั้งอยู่บนภูผาม่าน ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 2.5 กิโลเมตรอยู่บริเวณหน้าผาด้านหน้าสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 100 เมตร เมื่อเข้าไปใกล้จะได้กลิ่นเหม็นของค้างคาวปากถ้ำสามารถมองเห็นแต่ไกล ภายในถ้ำมีค้างคาวขนาดเล็กอาศัยอยู่บนลิ้นงา ตัว ภายในถ้ำมีกลิ่นเหม็นฉุนจัด ทุกวันค้างคาวจะออกจากถ้ำในเวลาประมาณ 18.00 น. ตอนบินออกจะใช้เวลาประมาณ 30-45 นาที โดยจะบินออกเป็นกลุ่มยาวนับสิบลกิโลเมตร นักท่องเที่ยวสามารถมานั่งพักผ่อนและชมความอัศจรรย์ของธรรมชาติที่มีค้างคาวอยู่ร่วมกันนับล้าน ไปพร้อมกัน

ถ้ำพระ อยู่ใกล้เคียงกับถ้ำค้างคาว เป็นถ้ำที่มีลักษณะยาวเฉียงขึ้นด้านบนสามารถเดินทะลุถึงยอดภูผาม่าน ได้แต่เส้นทางค่อนข้างลำบาก ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงามและมีเสาหินขนาดใหญ่ รถยนต์สามารถเข้าถึงได้ตลอดทั้งปี แต่เหมาะที่จะท่องเที่ยวในฤดูหนาวเนื่องจากในฤดูฝนมีน้ำไหลผ่านถ้ำทำให้มีตะไคร้จับก้อนหิน

โครงการพัฒนาป่าดงลาน 4 ตั้งอยู่ที่บ้านวังสวาบหมู่ 1 ตำบลวังสวาบ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 14 กิโลเมตร ที่นี้เป็นที่ทำการของหน่วยงานกรมป่าไม้ บริเวณรอบๆ เงียบสงบอากาศหนาวเย็น มีบ้านพักรับรองแขกได้ประมาณ 30-50 คน นอกจากนี้ยังมีห้องประชุมขนาดย่อม เหมาะสำหรับผู้ที่มาพักผ่อนเป็นหมู่คณะ

ถ้ำภูตาคด ตั้งอยู่ที่บ้านวังสวาบ ห่างจากที่ว่าการอำเภอ 17 กิโลเมตร รถยนต์เข้าถึงได้เฉพาะในฤดูแล้ง เป็นถ้ำที่โถงโล่ง พื้นที่ประมาณไร่เศษ เพดานถ้ำสูงประมาณ 5-7 เมตร มีหินงอกหินย้อยซึ่งยังอยู่ในสภาพที่เป็นธรรมชาติ พื้นถ้ำเป็นดินเรียบอากาศภายในเย็นสบาย หินบางก้อนมีลักษณะคล้ายหินเขียวหनुมาน

เส้นทางนำรถจักรยานยนต์ ตรงต่อมาจากเส้นทางเดิม (ทางหลวงหมายเลข 201)

ถ้ำพญานาคราช ภายในมีหินงอกหินย้อยลักษณะเป็นริ้วคล้ายม่านประดับด้วยเกร็ดประกายแวววาวของหินแร่สวยงามมาก ถ้ำนี้มีความคดเคี้ยวคล้ายคั้งตัวพญานาค ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร

ถ้ำลายแทง อยู่ถัดจากถ้ำพญานาคราชมาประมาณ 800 เมตร มีภาพเขียนสีโบราณบนผนัง ถ้ำกว้างประมาณ 2 ตารางเมตร ภาพมีลักษณะต่างๆ เช่น ภาพคน สัตว์และอื่นๆ รวมแล้วประมาณ 70 ภาพ เมื่อชาวบ้านมาพบคิดว่าเป็นลายแทงบอกสมบัติจึงเรียกว่า ถ้ำลายแทง

นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกหนึ่งแห่งคือ “น้ำตกตาดร้อง” หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “น้ำตกตาดฮ้อง” อยู่ในเขตจังหวัดเลยระหว่างรอยต่ออุทยานแห่งชาติภูกระดึงและอุทยานแห่งชาติภูผาม่านและลำน้ำพอง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่สูงประมาณ 70 เมตร เล่ากันว่าน้ำตกแห่งนี้ร้องได้เพราะบริเวณได้น้ำตกมีแผ่นหินขนาดใหญ่ยื่นออกมารองรับน้ำตกเปรียบเสมือนลิ้นขนาดใหญ่เวลาน้ำตกลงมากระทบแผ่นหิน และแลลไปตามซอกหินต่างๆ ทำให้เกิดเสียงดังประหลาดก้องไปทั่วป่า

26. ผานกเค้า เป็นภูเขาสูงตั้งตระหง่านอยู่ริมลำน้ำพอง อยู่ห่างจากตัวเมืองขอนแก่น 125 กิโลเมตร ตามทางหลวงสายขอนแก่น-วังสะพุง (หมายเลข 2 และ 201) ผานกเค้าอยู่ทางด้านซ้ายมือ

ของบ้านคงลาน ลักษณะของผานกเค้าเป็นภูเขาหินสีดำ มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมอยู่ประปราย บริเวณที่จะมองเห็นเค้าโครงของนกเค้าได้ชัดเจนควรเดินเข้าไปในศูนย์เพาะชำกล้วยไม้ กองบำรุง กรมป่าไม้ ซึ่งตั้งอยู่อีกฟากถนน จะเห็นว่าลักษณะผานกเค้าจะทยอยปากขึ้นไปมีลักษณะเป็นหงอน ถัดลงมาเป็นหินกลมโค้งต่ำจากส่วนหงอนลงมาเป็นส่วนหัว ตรงกลางหัวมีรอยหินกะเทาะเป็นสี่เหลี่ยมอยู่ในตำแหน่งดวงตา ต่ำลงมาจากส่วนหัวจะถึงแนวปีกทั้งสองข้างที่กางออก

2.9.9 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอมัญจาคีรี

27. วัดอุดมคงคาคีรีเขต ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้าน โลก เป็นวัดป่าของหลวงปู่ฝางซึ่งเคยเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ปัจจุบันท่านมรณภาพแล้ว แต่มีอนุสรณ์สถานที่ยังคงอยู่ของหลวงปู่ฝางอยู่ในบริเวณวัด วัดนี้ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาไม้ต้น ไม้ป่า ขึ้นอยู่ร่มรื่น เป็นวัดที่เน้นการปฏิบัติวิปัสสนา

28. หมู่บ้านเต่า มีตำบลชนิดหนึ่ง (ชาวบ้านแถบนั้นเรียกว่า “เต่าเพ็ก”) ลักษณะกระดองจะมีสีเหลืองแก่ปนน้ำตาลอยู่เป็นจำนวนมาก บ้างก็จะอยู่บริเวณใต้ถุนบ้านเพื่อรออาหารจากชาวบ้าน บ้างก็เดินอยู่ตามถนนภายในหมู่บ้านซึ่งจะหาดูได้ไม่ยาก เมื่อเดินทางไปถึงจากขอนแก่นไปตามทางหลวงหมายเลข 12 (ขอนแก่น-ชุมแพ) ประมาณ 10 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 2062 (ขอนแก่น-มัญจาคีรี) ประมาณ 54 กิโลเมตร (ก่อนถึงอำเภอมัญจาคีรี 2 กิโลเมตร) ถึงบริเวณบ้านกอก ปากทางเข้าหมู่บ้านเต่าอยู่ด้านซ้าย จะสังเกตเห็นเป็นรูปเต่าจำลอง 2 ตัว วางอยู่บนแท่นหินสูงจากพื้นดินประมาณ 2 เมตร ตั้งอยู่ตรงข้ามวัดศรีสุ่มัง จากนั้น เลี้ยวซ้ายใช้เส้นทางลูกรัง ข้างวัดเข้าสู่เขตหมู่บ้านกอก ประมาณ 50 เมตร ก็จะถึงหมู่บ้านเต่า

2.9.10 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอชนบท

29. ศาลาไหมไทย หรือ “อาคารเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา มหาราชินี” เปิดให้นักท่องเที่ยวชมทุกวันในเวลาราชการ ตั้งอยู่บริเวณวิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น เป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ (12 สิงหาคม 2535) เพื่อเป็นศูนย์สืบสานพระราชปณิธานงานศิลปาชีพด้านผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของภาคอีสาน รวมทั้งเป็นศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสาน ภายในอาคารจัดแสดงกรรมวิธีการผลิตตั้งแต่มัดย้อมจนถึงวิธีการทอ อุปกรณ์เครื่องใช้เกี่ยวกับไหมและของเก่าแก่ของอนุรักษ์ รวมถึงผ้าไหมมัดหมี่โบราณลวดลายต่างๆ ที่พิเศษที่สุดคือที่นี้จัดแสดงผ้าไหมมัดหมี่ที่แพงที่สุดในโลกฝีมือชาวอ.ชนบท และเคยชนะการประกวดผ้าไหมของเอเชีย พร้อมทั้งได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

2.9.11 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอหนองสองห้อง

30. วัดสระบัวแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านวังคูณ ลักษณะเด่นของวัดแห่งนี้คงจะเป็นภาพจิตรกรรมและประติมากรรม ตรงเชิงบันไดทางขึ้นสู่โบสถ์ประดับด้วยประติมากรรมสิงห์หมอบทั้งซ้ายและขวาด้านหน้าสิงห์ทั้งสองมีรูปปั้นคนนั่งเหยียดเท้ารูปปั้นทั้งสองส่วนเป็นฝีมือของหลวงพ่อดุข พระอุปัชฌาย์ วัดสระบัวแก้ว ส่วนผนังของโบสถ์แห่งนี้ก็อัญเชิญปูน บริเวณภายในและภายนอกผนังทั้งสี่ด้านจะปรากฏจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คน ชาดก สวรรค์ นรก หรือนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น มีการแบ่งองค์ประกอบของภาพออกเป็นตอนๆ โดยช่างแต้ม จะใช้เส้นแถบหรือสีเทาเป็นตัวแบ่งเรื่อง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรูปแต้มอีสานมักไม่ปรากฏว่ามีสีเทา สีเทานี้มีรูปร่างเหมือนสายฟ้าแถบ สามารถเห็นได้ในงานจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยา และต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สิ่งที่น่าสนใจและเกิดความประทับใจเป็นพิเศษสำหรับรูปแต้มวัดสระบัวแก้ว ก็คือช่างแต้มคู่ออกจะมีอิสระเสรี สามารถที่จะแสดงฝีมือของตนได้อย่างเต็มที่ต่อการเขียนภาพต้นไม้ ใบไม้ และภาพสัตว์นานาชนิด ซึ่งลักษณะนี้จะคล้ายกับงานจิตรกรรมตะวันตก ในสมัยอิมเพรสชันนิสม์ สังเกตได้จากฝีแปรงการแต้ม ส่วนสีที่ใช้จะเป็นสีเหลือง คราม ดินแดง เขียว ฟ้ำ ดำ

2.9.12 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอบ้านไผ่

31. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 51 ไร่ 3 งาน 99.6 ตารางวา เป็นแหล่งวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสำหรับเด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ภายในอาคาร 2 ชั้น ได้จัดให้มีนิทรรศการต่าง ๆ มากมาย เช่น ห้องเจ้าฟ้านักวิทยาศาสตร์ ซึ่งเก็บรวบรวมพระราชประวัติและผลงานของศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี หรือห้องนิทรรศการโลกดึกดำบรรพ์ ที่จัดแสดงเรื่องราวของไดโนเสาร์และฟอสซิลด้วยระบบเสียง นอกจากนี้ยังจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ นิทรรศการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.10 เทศกาลและงานประเพณี

2.10.1 เทศกาลดอกคูณเสียงแคน

จัดขึ้นระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี บริเวณบึงแก่นนคร กิจกรรมเริ่มด้วยการทำบุญตักบาตร การสงฆ์น้ำพระ ภายในงานมีการจัดแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ขบวนเกวียนบุปผชาติ การประกวดอาหารอีสาน การแข่งเรือในบึงแก่นนคร การประกวดกลองยาว การแสดงบนเวทีและการออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

2.10.2 เทศกาลไหว้พระธาตุขามแก่น

จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันเพ็ญเดือนหก (วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6) ณ วัดเจติยภูมิ เป็นงานเฉลิมฉลองพระธาตุเพื่อให้ประชาชนได้สักการะพระธาตุคู่บ้านคู่เมือง ในงานมีการแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการออกร้านจำหน่ายสินค้าต่างๆ

2.10.3 งานเทศกาลไหมและประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด

จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนธันวาคม เป็นเวลา 12 วัน 12 คืน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัด งานเทศกาลไหมและประเพณีผูกเสี่ยวนี้ สืบเนื่องมาจากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาชีพพรองที่นอกเหนือจากการทำนา คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าต่างๆ ซึ่งทางราชการได้ให้การสนับสนุนจนจังหวัดขอนแก่นเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีชื่อเสียง ประกอบกับมีประเพณีการผูกเสี่ยวซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของภาคอีสานที่มุ่งให้คนรุ่นเดียวกันรักใคร่เป็นพี่เป็นน้องช่วยเหลือกัน เรียกว่า “คู่เสี่ยว” เพื่อมุ่งส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหม และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ ในงานจะมีขบวนแห่คู่เสี่ยวและพานบายศรีของอำเภอต่างๆ มีพิธีผูกเสี่ยว การประกวดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน งานพาช้าวแลง (การรับประทานอาหารค่ำแบบพื้นเมืองอีสาน) การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการออกร้านจำหน่ายผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่างๆ

2.11 สินค้าพื้นเมือง

2.11.1 ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ที่ศูนย์ศิลปะเพื่อการพัฒนาสตรีอีสาน

เป็นศูนย์ที่รวบรวมชาวบ้านในเขต อ.เมือง อ.หนองเรือ อ.ภูเวียง และ อ.ชุมแพ เพื่อผลิตผ้าฝ้ายทอมือโดยใช้สีธรรมชาติที่ได้จากเปลือกไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำสีย้อมผ้า และจากจุดนี้เองที่มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านเล็งเห็นถึงความสำคัญและอนุรักษ์ต้นไม้ เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านนี้ไว้ตลอดไป มีหลายหมู่บ้านในหลายอำเภอที่ผลิตผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ได้แก่ บ้านสุขสมบูรณ์ ใน อ.ชุมแพ บ้านหัวฝาน บ้านหนองย่างแลง บ้านหนองท่ง ใน อ.ภูเวียง บ้านโนนทอง บ้านฟาง ใน อ.หนองเรือ บ้านเหล่าเกวียนหัก ใน อ.เมือง และ บ้านตลาด บ้านหนองแยม ใน อ.ก้านเหลือง ผู้ที่สนใจจะไปเยี่ยมชม และศึกษากระบวนการผลิตอย่างใกล้ชิด สามารถเดินทางไปยังหมู่บ้านได้ ช่วงต้นเดือนจะอยู่ในช่วงการย้อมสีผ้า ส่วนกลางเดือนไปจนถึงปลายเดือนจะเป็นช่วงของการทอ ชาวบ้านจะทำเช่นนี้ไปทุกเดือน

2.11.2 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ บ้านเมืองเพ็ญ อ.บ้านไผ่

ชาวบ้าน ณ บ้านเมืองเพ็ญ อ.บ้านไผ่ แทบทุกคนรู้เรื่อง จะทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ และชิ้นไหมมัดหมี่ แต่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมากคือ การทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ซึ่งมีกรรมวิธีการผลิตและการทอเช่นเดียวกับผ้าไหมมัดหมี่ ลวดลายผ้าดัดแปลงมาจากสภาพแวดล้อมที่พบเห็น ผ้าฝ้ายที่นับได้ว่ามีคุณภาพดี สวยงาม และราคาข่อมเยา ผู้ที่ต้องการจะแวะซื้อผ้าพร้อมทั้งชมกรรมวิธีการผลิตสามารถมาที่บ้านเมืองเพ็ญได้ ชาวบ้านจะทอขายเองตามบ้าน บ้านเมืองเพ็ญอยู่ห่างจากบ้านไผ่ 3 กิโลเมตร

2.11.3 ผ้าไหมมัดหมี่ อ.ชนบท

ผ้าไหมมัดหมี่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของอีสานที่มีวิธีการสร้างลายผ้าไหมด้วยวิธีโบราณ สืบต่อกันมานาน โดยนำเส้นไหมมามัดแล้วข้อมสีต่างๆ ตามที่กำหนด และเมื่อนำเส้นไหมที่ข้อมสีแล้วไปทอก็จะได้ผ้าไหมที่มีลวดลายสีเส้นสวยงาม กรรมวิธีมัดและข้อมเส้นไหมนี้ชาวอีสานเรียกว่า “มัดหมี่” อำเภอชนบทเป็นอำเภอที่ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมหลัก เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวจะผ่านไปเยี่ยมได้ มักจะแวะชมกรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจนถึงนำรังไหมมาต้มเพื่อสาวเส้นไหมเล็กๆ สีทองออกมา มัดหมี่ข้อมลวดลายจนกระทั่งทอเป็นผืนผ้าสำเร็จ

2.12 การเดินทางมาจังหวัดขอนแก่น

ทางรถยนต์ ขอนแก่น อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปตามทางรถยนต์ 445 กิโลเมตร จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ถึงจังหวัดสระบุรี ตรงหลักกิโลเมตรที่ 107 แยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ผ่านจังหวัดนครราชสีมา ถึงจังหวัดขอนแก่น รถยนต์ ทางรถยนต์ มีทางหลวง 7 สายพาดผ่าน

- หมายเลข 2 จากสระบุรี - ขอนแก่น - อุดรธานี - หนองคาย
- หมายเลข 12 จากขอนแก่น - เพชรบูรณ์
- หมายเลข 23 แยกจากหมายเลข 2 ผ่านอำเภอบ้านไผ่ - มหาสารคาม
- หมายเลข 201 เชื่อมขอนแก่น - ชัยภูมิ - เลย
- หมายเลข 207 เชื่อมขอนแก่น - บุรีรัมย์
- หมายเลข 208 เชื่อมขอนแก่น - มหาสารคาม
- หมายเลข 209 เชื่อมขอนแก่น - กาฬสินธุ์

ทางรถโดยสารประจำทาง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง จากสถานีขนส่งสายตะวันออกเฉียงเหนือ (ตลาดหมอชิต) มีรถโดยสารธรรมดา รถปรับอากาศ และรถนอนพิเศษ วิ่งบริการทุกวัน

ทางรถไฟ รถไฟ มีขบวนรถไฟออกจากสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ผ่านจังหวัดขอนแก่น ไปจังหวัดอุดรธานี และหนองคายทุกวัน รถที่ให้บริการมีทั้งรถเร็ว รถด่วน และรถด่วนดีเซลราง ปรับอากาศ

ทางเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด มหาชน และบริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด เปิดบริการเที่ยวบินกรุงเทพฯ-ขอนแก่น ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที

การเดินทางในตัวอำเภอเมือง จะมีรถสองแถววิ่งบริการประชาชนและนักท่องเที่ยวอยู่หลายสาย นอกจากนั้นยังมีรถโดยสารวิ่งประจำทางระหว่าง อำเภอเมืองขอนแก่น ไปยังอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดขอนแก่น และไปยังจังหวัด ในภาคอีสาน ภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ และเชียงใหม่ อีกด้วย บริการรถโดยสารให้เลือกหลายประเภท ได้แก่ รถตู้ๆ สามล้อปั่น ซึ่งส่วนใหญ่จะวิ่งบริการภายในตัวเมืองและเขตเทศบาล รถโดยสารประจำทางขนาดเล็กวิ่งบริการในเขตเมืองขอนแก่นหลายสาย มีทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ นอกจากนั้นยังมีรถโดยสารวิ่งระหว่างอำเภอเมืองขอนแก่นไปยังอำเภอต่างๆ ตลอดวัน

ระยะทางจากตัวเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆ

<u>อำเภอ/ กิ่งอำเภอ</u>	<u>ระยะทาง (กม.)</u>	<u>อำเภอ/ กิ่งอำเภอ</u>	<u>ระยะทาง (กม.)</u>
อำเภอกระนวน	66	อำเภอมัญจาคีรี	58
อำเภอเขาสนวงวาง	49	อำเภอเวียงน้อย	96
อำเภอชนบท	55	อำเภอเวียงใหญ่	72
อำเภอชุมแพ	82	อำเภอสีชมพู	114
อำเภอน้ำพอง	43	อำเภอหนองเรือ	45
อำเภอบ้านไผ่	44	อำเภอหนองสองห้อง	96
อำเภอบ้านฝาง	22	อำเภออุบลรัตน์	50
อำเภอเปือยน้อย	80	กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	75
อำเภอพระยืน	30	กิ่งอำเภอชำสูง	39
อำเภอพล	74	กิ่งอำเภอบ้านแฮด	18
อำเภอภูผาม่าน	109	กิ่งอำเภอโนนศิลา	58
อำเภอภูเวียง	68	กิ่งอำเภอหนองนาคำ	80

2.13 แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544)

2.13.1 การศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกของประเทศไทย

จากการศึกษาของ WTO พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2533-2542 การท่องเที่ยวของไทยมีอัตราขยายตัวสูงถึงร้อยละ 5.7 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวโลก (4.2%) และเอเชียแปซิฟิก (5.6%) เมื่อพิจารณาด้านรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ (US\$) พบว่าในช่วงปี 2533-2541 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวของไทยเพียงร้อยละ 3.2 ต่อปี ในขณะที่อัตราการขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวโลกมีถึง ร้อยละ 6.5 และร้อยละ 8.0 ในเอเชียแปซิฟิก ในปี 2541 ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดการท่องเที่ยวร้อยละ 28.0 ในตลาดอาเซียน ร้อยละ 8.5 ของตลาดเอเชียแปซิฟิก และร้อยละ 1.2 ของตลาดโลก สำหรับส่วนแบ่งของรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยในตลาดโลก ตลาดเอเชียแปซิฟิกและตลาดอาเซียน มีร้อยละ 1.3, 8.1 และ 25.7 ตามลำดับ

จากการจัดลำดับประเทศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุด 40 อันดับแรกของโลก ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 21 ของโลกในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากปี 2533 ในขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยลดลงจากอันดับที่ 13 ของโลกในปี 2533 เป็นอันดับที่ 17 ในปี 2541 เมื่อพิจารณาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกพบว่าในปี 2541 ไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากฮ่องกง คิดเป็นร้อยละ 9.3 ของนักท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิก ในส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวไทยเป็นอันดับที่ 3 รองจากจีนและฮ่องกง โดยมีรายได้คิดเป็นร้อยละ 8.1 ของรายได้จากการท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิก

เมื่อพิจารณาลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาไทยในช่วงปี 2538-2542 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (60%:40%) สัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยเป็นครั้งแรก และเที่ยวซ้ำมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (50%) นิยมเดินทางมาไทยด้วยตนเอง (57%) มากกว่าเป็นหมู่คณะ (43%) โดยมีสัดส่วนของการเดินทางมาเพื่อพักผ่อนมากที่สุด สำหรับตลาดท่องเที่ยวหลักของไทยสำคัญที่สุด คือ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออก (ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ จีน และฮ่องกง ตามลำดับ) รองลงมาคือ ตลาดยุโรป (เยอรมันนี สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส) ตลาดอเมริกา โอเชียเนีย (ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) และเอเชีย ตามลำดับ

2.13.2 การพยากรณ์จำนวนวันหยุดเฉลี่ยและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศรายจังหวัด พ.ศ.2543 ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติท่องเที่ยวภายในประเทศ 66 ล้านครั้ง รวมจำนวนวันท่องเที่ยวทั้งหมด 200 ล้านวัน และมีรายรับจากการท่องเที่ยวประมาณกว่า 5 แสนล้านบาท กรุงเทพมหานครมีนักท่องเที่ยวสูงสุด 17 ล้านคน รองลงมาคือ เชียงใหม่ 4.5 ล้านคน และเมืองพัทยา 3.5 ล้านคน แนวโน้มในปี 2549 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศกระจายตัวเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ประมาณ 91 ล้านคน รวมวันท่องเที่ยวทั้งหมด 298 ล้านวัน และ

สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศประมาณหนึ่งล้านล้านบาท จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุดรองจากกรุงเทพฯแล้ว (23.8 ล้านคน) รองลงมาคือเชียงใหม่ (6.4 ล้านคน) และพัทยา (5.3 ล้านคน) ส่วนจังหวัดที่ได้รับความนิยมโดยเลื่อนลำดับขึ้นมาในปี พ.ศ.2549 ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ (2.0 ล้านคน) เลื่อนจากลำดับ 11 ในปี 2543 เป็นลำดับ 7 และเพชรบุรี (2.0 ล้านคน) เลื่อนจากลำดับที่ 9 ในปี 2543 เป็นลำดับที่ 8

2.13.3 การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของครัวเรือนไทย

โดยอาศัยข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักสถิติแห่งชาติ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวเมื่อเทียบรายรายได้ลดลง โดยในปี 2541 ค่าความยืดหยุ่นของการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวต่อรายได้มีค่าน้อยกว่า 1 (มีค่าความยืดหยุ่นระหว่าง 0.73-0.98) ในทุกภูมิภาค หมายความว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นสินค้าปกติ กล่าวคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะมีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การท่องเที่ยวในประเทศของคนไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจค่อนข้างมากจากปี 2537 ซึ่งมีสัดส่วนของครัวเรือนท่องเที่ยวร้อยละ 18.25 ของครัวเรือนทั่วประเทศไทย ลดลงเหลือร้อยละ 11.43 ของจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศในปี 2541

2.14 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

กิจกรรมการท่องเที่ยวจำต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

- นักท่องเที่ยว
- อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- สินค้าการท่องเที่ยว

2.14.1 นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

การขยายตัวของการท่องเที่ยวได้ถูกวิจารณ์ว่า เป็นการขยายในด้านปริมาณ โดยปราศจากคุณภาพ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงพยายามหาคำนิยามของ นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพื่อกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริม แต่ความคิดเห็นในเรื่องนี้มีความแตกต่างกันมาก เช่น ผู้แทนสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพคือ นักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายต่อวันสูง นั้นหมายถึงนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมระดับนานาชาติ นั่งรถลีมูซีน และรับประทานอาหารในภัตตาคาร ที่มีราคาแพง แต่ฝ่ายราชการและนักพัฒนาอาจเห็นว่านักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพคือ นักท่องเที่ยวที่ทำให้ผลการกระจายรายได้ดีขึ้น เช่น นักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรม ที่เจ้าของเป็นคนไทย หรือพักในเกสต์เฮาส์ รับประทานอาหารตามร้านทั่วไป และเดินทางโดยรถเมย์ หรือรถตุ๊กตุ๊ก ค่าใช้จ่าย

จ่ายของนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะกระจายไป ยังผู้ประกอบการรายย่อย และคนในท้องถิ่น ในทางตรงกันข้าม ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวประเภทแรก ซึ่งแม้จะสูงแต่ก็จะตกแก่บรรษัทข้ามชาติ โดยผ่านระบบ การขายลิขสิทธิ์และการถือหุ้น โดยชาวต่างชาติ

ส่วนแนวคิดในเชิงอุดมคติก็จะมองว่านักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ คือ ผู้ที่ท่องเที่ยวไปยังดินแดนใหม่เพื่อสัมผัส เรียนรู้ เข้าใจ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทที่ซื้อแพ็คเกจทัวร์ แม้จะเป็นทัวร์วัฒนธรรม ก็ไม่อาจจัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้ เพราะเป็นการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass tourism) มีความฉาบฉวย ไม่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแบบตัวต่อตัวได้

แนวคิดที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่อวันเป็นเกณฑ์ตัดสิน “คุณภาพ” ของนักท่องเที่ยวยังมีจุดอ่อนหลายประการ นักท่องเที่ยวที่พักตามเกสต์เฮาส์นั้น แม้จะมีค่าใช้จ่ายต่อวันต่ำกว่า นักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมใหญ่ๆ แต่เมื่อคิดค่าใช้จ่ายตลอดการเดินทางแล้วจะสูงกว่าเพราะมีวันพักนานกว่า และเมื่อพิจารณาโครงสร้างการใช้จ่าย ก็จะพบว่าค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรมจะหมดไปกับค่าโรงแรม และสินค้าที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศสูง

การเน้นผลต่อการกระจายรายได้ก็มีจุดอ่อนเช่นเดียวกัน เพราะนักท่องเที่ยวที่พักเกสต์เฮาส์มักถูกกล่าวหาว่า มีส่วนเกี่ยวพันกับการค้ายาเสพติด แต่การใช้เกณฑ์ค่าใช้จ่ายสูง ก็ไม่สามารถรับรองความบริสุทธิ์ได้ ข้อวิจารณ์รวม ๆ ของการใช้เกณฑ์ทั้งสองนี้ก็คือ ใช้ “เงิน” เป็นเครื่องวัดเพียงอย่างเดียว

ส่วนแนวคิดในเรื่องการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนับว่าเป็นแนวคิดที่ดี แต่ดูเหมือนจะนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้น้อยที่สุด หากใช้ค่านิยามนี้ ประเทศไทยจะมี นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเพียงไม่กี่พันคน เพราะแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่จูงใจนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็คือ การหนีจากความซ้ำซากที่เป็นอยู่ มากกว่าที่จะต้องการเรียนรู้และ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จาก แนวโน้มที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในปัจจุบัน (โดยเฉพาะในเอเชียแปซิฟิก) มักเดินทางในระยะเวลาน้อยลง แต่เดินทางบ่อยขึ้น นักท่องเที่ยวเหล่านี้จึง ไม่มีเวลาพอที่จะแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมได้

แต่หากจะใช้ค่านิยามค่าใช้จ่ายต่อวันสูงสุดและด้านแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้วยแล้ว งานวิจัยของสถาบันพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจะได้แก่นักท่องเที่ยวหญิง ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ซึ่งสนใจกิจกรรมทางวัฒนธรรม และนิยมการใช้จ่ายใช้สอยของที่ระลึกต่างๆ ด้วย

ค่านิยามที่อาจจะง่ายที่สุดก็คือการให้คำจำกัดความว่านักท่องเที่ยวที่เลวหมายถึงอะไร เช่น หมายถึงผู้ที่มาเพื่อซื้อบริการทางเพศ หรือเพื่อการค้ายาเสพติด นโยบายที่เหมาะสมก็คือหาทางกีดกันหรือขจัดนักท่องเที่ยวและบริการประเภทเหล่านี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบก็คือ กระทรวงมหาดไทย

2.14.2 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ในภาวะที่มีการแข่งขันอย่างมากในปัจจุบัน อุตสาหกรรมทุกประเภทของประเทศต้องสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ จึงจะประสบความสำเร็จ ประเด็นของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็คือ จุดเด่น หรือความได้เปรียบของประเทศอยู่ที่ไหน ถึงแม้ประเทศไทยจะมีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายแห่ง แต่ก็ต้องยอมรับว่า ไม่มีแห่งใดเลย ที่ติดอันดับสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีชายหาดที่สวยงาม แต่หลายประเทศก็มีชายหาดที่สวยงามไม่แพ้ประเทศไทย หรืออาจจะสวยงามกว่าด้วยซ้ำไป

ในทศวรรษที่ผ่านมา ความสำเร็จของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่าค่อนข้างสัมพันธ์ กับความเปลี่ยนแปลงของความได้เปรียบของประเทศไทย โครงสร้างของประเทศ ได้เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจ ที่มีทรัพยากรธรรมชาติเหลือเฟือ มาเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยแรงงานมาก และประเทศไทยก็ได้นำเสนอการท่องเที่ยวที่ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเป็นจุดขาย

นับเป็นความ โชคดีที่การฝึกอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการให้บริการท่องเที่ยวไม่ซับซ้อนมากนัก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยจึงสามารถนำเสนอแรงงาน ที่มีคุณภาพเป็นจุดขาย ธุรกิจการโรงแรมของไทยได้รับการยกย่องในด้านราคาที่ย่อมเยา และมีบริการที่เป็นเลิศอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก สายการบินของไทยก็ได้ชื่อว่า มีบริการที่ประทับใจ ความสำเร็จทั้งหมดนี้ก็เนื่องมาจากความสามารถในการจัดการ และการนำเสนอจุดขายสินค้าการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ความสำเร็จของการท่องเที่ยวไทยมาจากอรรถศาสตร์ไมตรีของคนไทยและการจัดการที่ดี จะเป็นที่น่าเสียดายยิ่ง หากเราไม่สามารถรักษาจุดเด่นเหล่านี้ไว้ให้ยั่งยืนได้

ปัจจัยที่จะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตมี 2 ประการ คือ ประการแรก ความได้เปรียบในการจัดการการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงความได้เปรียบในระดับอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นระดับย่อยเท่านั้น เช่น โรงแรมไทยมีบริการดี มีประสิทธิภาพสูง คนไทยมีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่การจัดการในระดับรวม ซึ่งได้แก่ การจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและปัญหาสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหายู่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์จะเห็นว่า สิงคโปร์มีประสิทธิภาพในการจัดการ ทั้งระดับอุตสาหกรรมและในระดับรวม

นอกจากปัญหาการจราจรแล้ว การจัดการ โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น น้ำประปา การกำจัดขยะ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยก็เริ่มมีปัญหารุนแรงขึ้น ในหลายจังหวัดมีการจ่ายน้ำไม่พอเพียง โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานหลายประเภทที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถรองรับแม้แต่คนท้องถิ่น ดังนั้น หากเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้นไปก็จะเกิดการแย่งแย่งการใช้ ทรัพยากรกับคนท้องถิ่นได้

การที่ต้นทุนแรงงานต่ำอาจจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในขั้นต้น และประเทศไทยยังได้เปรียบประเทศอื่นๆ ในอาเซียนในแง่การลงทุนด้านที่พัก ซึ่งเป็นการลงทุนของภาคเอกชน แต่การลงทุนของภาครัฐในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ดูเหมือนจะไม่สามารถให้ความ

มั่นใจได้ว่า จะสนองตอบความต้องการ ทั้งของคนไทยและของนักท่องเที่ยว ได้อย่างเพียงพอและทันต่อความต้องการ ประเทศที่ได้รับความนิยมสูงสุดในด้านการท่องเที่ยว มักเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมได้อย่างเพียงพอ ดังเช่นกรณีของสิงคโปร์ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ถึงปีละ 5 ล้านคน ทั้ง ๆ ที่ปราศจากแหล่งท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดใจแต่อย่างใด

อุปสรรคประการที่สองคือ ปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและในระยะยาว ปัญหาผลกระทบของโรคเอดส์ต่ออุตสาหกรรม ท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์อย่างถูกต้อง เช่น ความหวาดระแวงว่าโรคนี้อาจสามารถแพร่เชื้อได้ในอาหารและน้ำ ความไม่เชื่อถือในคุณภาพของเลือดในธนาคารเลือด เป็นต้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวมักจะถือนโยบายปลอดภัยไว้ก่อน และเลือกอยู่ห่าง ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจการที่อาจจะ แพร่กระจายโรคเอดส์ได้

นอกจากอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นแล้ว รอยยิ้มของชาวสยาม ซึ่งเคยเป็นจุดเด่นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว นั้น นับวันก็จะเลือนหายไป เพราะการที่ต้องเผชิญกับสภาพการจราจร ที่บีบคั้นจิตใจอย่างหนักวิถีชีวิตที่ต้องเร่งรัดและแข่งขันมากขึ้น เพื่อจะก้าวให้ทันประเทศอื่น

กล่าวโดยสรุป แม้ปัจจัยภายนอกจะมีส่วนช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ปัจจัยภายในที่เป็นข้อจำกัดบางประการกลับเป็นตัวชะลอ การขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้ การที่จะขจัดอุปสรรคดังกล่าว ต้องอาศัยการตัดสินใจ และ การบริหารที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐ นอกเหนือไปจาก การจัดการที่มีประสิทธิภาพในระดับอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นของภาคเอกชน

2.14.3 สินค้าการท่องเที่ยว

สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษคือ เป็นสินค้าที่รวบรวมสินค้าและบริการหลายประเภทเข้าด้วยกัน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สินค้าท่องเที่ยว หมายถึงทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อรรถาธิบายไมตรีของคนไทย สาธารณูปโภคประเภทต่างๆ ฯลฯ สินค้าที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ยังมีคุณสมบัติแตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการที่แตกต่างกันด้วย

ประการแรก สินค้าการท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ มักมีคุณสมบัติเป็นสินค้าสาธารณะ ซึ่งปิดกั้นมิให้ผู้ใดเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ยาก เช่น ชายหาด น้ำตก ภูเขา และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ดังนั้น การควบคุมดูแลจึงทำได้ยากกว่าสินค้าอื่นๆ ที่เป็นของเอกชน และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาที่จะตกเป็นของสังคม กำหนดตัวบุคคล ที่จะรับภาระได้ยาก

ประการที่สอง ความปลอดภัยและความสะดวกสบายของสาธารณูปโภคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสินค้าการท่องเที่ยว และต้องลงทุนสูง ประเทศที่ลงทุนสูงในด้านนี้ จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก แม้จะไม่มีสถานที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

ประการที่สาม คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นนับเป็นส่วนประกอบสำคัญอีกประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะสำหรับ การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นกลุ่ม (Non-mass tourism) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าประเภทหลังนี้มักจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในบางกรณียังอาจได้รับผลเสียจากการท่องเที่ยวอีกด้วย

2.15 แนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต

ปี 2533-2534 จากข้อมูลการสัมภาษณ์บริษัทนำเที่ยว 1,450 บริษัท ใน 40 เมืองใหญ่ใน 26 ประเทศทั่วโลก พบว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับหนึ่งในประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ ความอบอุ่น และมีมิตรภาพต่อนักท่องเที่ยว ที่พักราคาย่อมเยา และชีวิตราตรีน่าสนใจ ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่สี่ในประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มีอาหารดี และเป็นแหล่งมีชื่อรองจาก ฝรั่งเศส อิตาลี และฮ่องกง ถึงแม้ประเทศไทยจะไม่ติดอันดับในเรื่องทัศนทัศน์สวยงามใน กลุ่ม 14 ประเทศในเอเชียแปซิฟิก แต่เมื่อรวมจุดสนใจ และคุณภาพบริการ ทุกประเภทแล้ว (Overall appeal) ประเทศไทยก็จัดอยู่ในอันดับสองรองจากออสเตรเลีย แต่ที่ร้ายที่สุด คือ ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับสองรองจากอินเดีย ในด้านความไร้อนามัยและมลพิษที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของ โลกในทศวรรษหน้า คาดว่ายังคงอยู่ในระดับสูง โดยมี อัตราเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี แต่สำหรับภูมิภาคเอเชีย คาดว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตถึงร้อยละ 12 ต่อปี เพราะเป็นศูนย์กลางการลงทุนและการค้าของโลก และจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากซึ่งเกิดในช่วง พ.ศ. 2489-2508 และจะมีรายได้สูงสุดในช่วงนั้น สำหรับประเทศไทย ก็จะได้ประโยชน์จากการเปิดประเทศของกลุ่มอินโดจีน เพราะจะเป็นประตูสู่อินโดจีน

ถึงแม้ว่าภาพการท่องเที่ยวในอนาคตของไทยจะดูสดใส ก็มีได้หมายความว่าไม่มีคู่แข่งในทางตรงกันข้าม การแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน จะเป็นไปอย่างรุนแรง หลังจากไทยประสบความสำเร็จในปีการท่องเที่ยวไทยในปี 2530 ประเทศมาเลเซียก็รณรงค์ให้ปี 2533 เป็นปีการท่องเที่ยวมาเลเซีย และอินโดนีเซียก็ประกาศให้ปี 2534 เป็นปีการท่องเที่ยวอินโดนีเซีย โดยปรับนโยบายทั้งในระดับมหภาคและระดับอุตสาหกรรม เพื่อลดต้นทุนและเปิดให้มีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น รวมทั้งขจัดความล่าช้าต่าง ๆ ของระเบียบพิธีการเข้าเมือง ประเทศสิงคโปร์ก็ได้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้งบประมาณ 1 พันล้านเหรียญสิงคโปร์ ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะยังคงได้เปรียบกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน เนื่องจากมีความสามารถในการรองรับด้านที่พักมากกว่า สิงคโปร์เริ่มประสบปัญหาต้นทุนสูง โดยเฉพาะค่าแรงงาน อินโดนีเซียก็จะมีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้นทุนสูงและขาดประสิทธิภาพเชิงสากลในการนำเสนอสินค้าท่องเที่ยว ส่วนมาเลเซียก็จะมีปัญหาห้องพักไม่เพียงพอ ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ดังนั้น หากประเทศไทยมีระบบการจัดการที่ดี รวมทั้งการบริหารทางการเมือง

การปกครอง ประเทศไทยจะยังคงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสูงสุดใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.16 ข้อจำกัดและศักยภาพการลงทุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศักยภาพ

สภาพพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ ได้หลายประเทศ จึงมีศักยภาพในการเปิดชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งวัฒนธรรมและประเพณีพื้นเมือง มีโบราณสถานจำนวนมาก ที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

ข้อจำกัด

แหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักอยู่กระจัดกระจายทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่มาก นอกจากนี้สภาพพื้นที่ในฤดูร้อนจะแห้งแล้งมากอากาศร้อนอบอ้าว และมีปัญหาการขาดแคลนน้ำ

2.17 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัดขอนแก่น

วิสัยทัศน์ : ขอนแก่นเมืองน่าอยู่เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเครือข่ายการค้า การลงทุน การบริการ และการคมนาคมขนส่งในภูมิภาค สู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5
การแก้ไขปัญหาความยากจน	การพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างยั่งยืน	สร้างศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ	การพัฒนาทุนมนุษย์	การจัดระบบการบริหารจัดการ
แนวทางการพัฒนา 1.การพัฒนาอาชีพและรายได้ 2.สร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจรากหญ้า 3.ยกระดับคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการสังคม	แนวทางการพัฒนา 1.ส่งเสริมและจัดทำผังเมืองทุกระดับ 2.พัฒนาและยกระดับโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง 3.พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ	แนวทางการพัฒนา 1.สร้างศักยภาพการแข่งขันด้านการเกษตร 2.ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP 3.สร้างศักยภาพการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม 4.สร้างศักยภาพการ	แนวทางการพัฒนา 1.ยกระดับความรู้และการศึกษา 2.รักษาฟื้นฟู เสริมสร้างทุกทางสังคมที่ดี 3.พัฒนาศักยภาพกำลังแรงงาน 4.เสริมสร้างสุขภาพ	แนวทางการพัฒนา 1.เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองที่ดี 2.การบริหารจัดการการเงินการคลังและงบประมาณ 3.พัฒนาระบบการ

4.พัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม	4.การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	แข่งขันด้านการค้า การลงทุน และการบริการ	อนามัยและการสาธารณสุข	เมืองการ
5.ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ ให้เอื้อต่อการแก้ไข	5.การป้องกันและแก้ไขปัญหา	5.สร้างศักยภาพการแข่งขัน		
ปัญหาความยากจน	ยาเสพติด	ด้านการท่องเที่ยว		
	6.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน			

2.18 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไว จามรมาน และคณะ (2536) ได้ทำโครงการศึกษากิจกรรมการตลาดการท่องเที่ยวภาคเอกชน พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการตลาดของบริษัทนำเที่ยว มีดังนี้

1. ภาพพจน์ของประเทศไทย การละเลยสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจราจร การละเลยในการดูแลควบคุมโรคเอดส์ การขาดมนุษยธรรมในการปกป้องเด็กและสตรีในการค้าประเวณีทำให้นักท่องเที่ยวหนีไปยังแหล่งท่องเที่ยวในประเทศอื่น ซึ่งการแก้ไขภาพพจน์ สามารถทำได้โดยการที่ต้องเปลี่ยนแนวคิดในการโฆษณา ซึ่งเน้นเฉพาะ Exotic Thailand มาเป็นแนวคิดในการโฆษณาซึ่งสามารถควบคุมปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่า

2. บริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่ามีความจำเป็นในการทำความเข้าใจในกลุ่มภาครัฐบาลรวมทั้งสังคมในการแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นรายได้สำคัญ การต้อนรับนักท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้ให้กับสังคมการปฏิบัติต่อกักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ดีอย่างหนึ่ง

3. บริษัทนำเที่ยวต่างเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของตลาดการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการดำเนินการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องทำโดยทันที

4. บริษัทนำเที่ยวให้ความเห็นว่า อุปกรณ์ในการแนะนำประเทศไทยทั้งรูปแบบภาพยนตร์ สารคดี สไลด์ ทำเนียบรายชื่อธุรกิจ (Travel trade directory) เป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็น ซึ่งทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรส่งเสริมให้พิมพ์หรือจำหน่าย

5. ปัจจุบันในธุรกิจการท่องเที่ยวยังขาดทรัพยากรบุคคลซึ่งมีความรู้ความเป็นระบบหรือผ่านการฝึกอบรม

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด (2537) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในเศรษฐกิจไทยว่า หากเทียบกับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เป็นอันดับแรกๆ ของโลก เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวประมาณ 27-50 ล้านคนต่อปี ประเทศไทยนับว่ายังเล็กมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพียงประมาณ 5 ล้านคน แต่ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชียซึ่งมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และประเทศที่มีสิ่งมหัศจรรย์ติดอันดับโลก เช่น อียิปต์ (มีนักท่องเที่ยว 2.6 ล้านคน) และอินเดีย (1.8 ล้านคน) ก็นับว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จสูงมาก รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยค่อนข้างจะมีความสำคัญ คือ คิดเป็นร้อยละ 5.4 ของ GDP (รายได้ประชาชาติ) ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ร้อยละ 11.4 ของ GDP)

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวไทยหรือยุคทองของ การท่องเที่ยวเพิ่งจะเริ่มในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) โดยมีรายได้จาก การท่องเที่ยวในปีแรกของแผนฯ ประมาณ 50,000 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 100,000 ล้านบาทในปีสุดท้ายของแผนฯ ความสำเร็จดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากกลยุทธ์ การตลาดที่ประกาศในปี 2530 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวในปีนั้นเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 34 และต่อมา ในปี 2531 เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 58 ในปี 2534 รายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับสองในสามของ สินค้าออกประเภทเกษตรกรรม และมีมูลค่าใกล้เคียงกับรายได้จากการส่งออกสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีการส่งออกสูงสุด

จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 1.2 ล้านคนในปี 2520 เป็น 5.3 ล้านคน ในปี 2533 แม้เมื่อเกิดวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียในปี 2533-2534 และรัฐประหารในปี 2534 จำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2534 ก็มีถึง 5 ล้านคนเศษ ในปี 2535 ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างมาก แต่จำนวนนักท่องเที่ยวก็กลับคืนสู่ภาวะปกติอย่างรวดเร็ว

ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับลักษณะการเติบโตของการท่องเที่ยวไทย คือ การเพิ่มของรายได้ตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการเพิ่มจำนวน นักท่องเที่ยว และระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย แต่ค่าใช้จ่ายต่อวันที่คิดในราคาคงที่ แทบจะมีได้เพิ่มขึ้นเลย

เพ็ญแข แสงแก้ว และคณะ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยว ปี 2539 ได้ศึกษาลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ พบว่า

1. นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติและถิ่นที่อยู่ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก จะเดินทางมาประเทศไทยมากที่สุด รองลงมาได้แก่นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติ หรือประเทศถิ่นที่อยู่ใน ยุโรป อเมริกา เอเชียใต้ โอเชียเนีย และตะวันออกกลาง ตามลำดับ

2. ในกลุ่มที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว จะเป็นนักท่องเที่ยวชาย ร้อยละ 53.7 และเป็นนักท่องเที่ยวหญิง ร้อยละ 46.3

3. ผู้มีอายุระหว่าง 25-44 ปี มากับบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 48.2 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุหรือมีอายุมากกว่า 64 ปี มีเพียงร้อยละ 4.6 เท่านั้น

4. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวช่วงปี 2539 ประมาณร้อยละ 22.5 เป็นผู้ใช้แรงงาน รองลงมาเป็นเสมียน ร้อยละ 19.4 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากกลุ่มเอเชียตะวันออก แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรป อเมริกา และ โอเชียเนียส่วนใหญ่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 24.47 เป็นนักวิชาการ

5. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวมีรายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณ 25,889 ดอลลาร์สหรัฐฯ และมีนักท่องเที่ยวไม่ถึงร้อยละ 10 ที่มีรายได้ต่อปีมากกว่า 70,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ นักท่องเที่ยวจากกลุ่มอเมริกามีรายได้เฉลี่ยต่อปี 36,217.60 ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มเอเชียใต้ มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 16,820.98 ดอลลาร์สหรัฐฯ

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด (2544) กล่าวถึงผลกระทบต่อตัวเลขที่จะได้จากการท่องเที่ยวว่า รายได้จากการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศนั้นมีโอกาสไม่น้อยแค่นั้นที่จะรั่วไหลออกนอกประเทศเพื่อซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศเพื่อนำมาให้ความบันเทิงกับนักท่องเที่ยวในประเทศ ถ้านำรายจ่ายส่วนนั้นมาคำนวณ รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศกำลังพัฒนาอาจจะต่ำกว่าตัวเลขที่อ้างกันอยู่ก็ได้ ปัจจุบันปัญหาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมและวัฒนธรรมที่เสื่อมถอยกำลังถูกละเลยเมื่อใดเสื่อมโทรมและไม่เหมาะสมต่อการรองรับการท่องเที่ยว ก็พยายามเสาะหาสถานที่และรูปแบบท่องเที่ยวแปลกใหม่มานำเสนอต่อไป เมื่อมองถึงนโยบายการท่องเที่ยวที่เน้นทัวร์วัฒนธรรมมากขึ้น ทำให้เสี่ยงต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน โดยเฉพาะดินแดนที่เปราะบางและขาดแผนงานรองรับ หลายคนจึงเห็นตรงกันว่า ความล้มเหลวของชุมชนจะเป็นผลกระทบลำดับแรก เพราะการท่องเที่ยวไม่ใช่วิถีของคนไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ คนไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป เนื่องจากผู้ที่อายุตั้งแต่ 15 ปี เป็นช่วงวัยที่สามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางกับครอบครัว เดินทางไปทัศนศึกษา หรือเดินทางด้วยตัวเองก็ตาม โดยจำนวนประชากร อ้างอิงตามข้อมูลในรายงาน โครงการสำรวจสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2544 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่า สถิติคนไทยที่เดินทางมาเยือนจังหวัดขอนแก่น ในปี 2544 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,757,048 คน (ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้จะสุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน จำนวนตัวอย่างคำนวณจากสูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

$$n = \frac{p(1-p)}{\frac{e^2}{z^2} + \frac{p(1-p)}{N}}$$

n = จำนวนตัวอย่าง

p = สัดส่วนประชากรที่กำหนดจะสุ่ม ใช้ 50 % ดังนั้น $p = 0.50$

z = ระดับความเชื่อมั่น

กำหนดให้มีระดับความเชื่อมั่น 95 % (0.05) ดังนั้น $z = 1.96$

e = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 5 % ดังนั้น $e = 0.05$

N = จำนวนประชากร คือ คนไทยที่มาเยือนจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 1,757,048 คน โดยอ้างอิงตามข้อมูลในรายงาน โครงการสำรวจสถิติ การท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2544 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาควิชาสถิติคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545)

จากการแทนค่าสูตร คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ตัวอย่าง จึงเก็บข้อมูลจริงจำนวน 500 ตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การคัดเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยจำแนกโควตาตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ประเภทต่างๆ กัน โดยอ้างอิงตามการจำแนกของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (Natural attractions)
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured attractions)
3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต

เก็บข้อมูลตัวอย่างจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนี้

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว	สถานที่เก็บข้อมูล
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	- เขื่อนอุบลรัตน์ - บางแสน 2 - ภูเก้าภูพานคำ
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น	- พิพิธภัณฑ์ - พระธาตุขามแก่น - วัดอุดม - ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในเมืองขอนแก่น 2 แห่ง ได้แก่ ร้านเจ็รช และร้านพระธรรมจันทร์
3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต	- บึงแก่นนคร รวมร้านอาหารและวัดที่อยู่รอบบึง - หมู่บ้านเต่า - ศาลาไหมไทย

ในแต่ละสถานที่ จะทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ชุด แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ส่วนที่ 2 ข้อมูลประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวและวัตถุประสงค์ในการเดินทาง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นหรือ พฤติกรรมกรค่าใช้จ่ายเงิน

ส่วนที่ 4 ทศนคติของคนที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS คณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล โดยแยกเป็นการวิเคราะห์สี่ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลประเภทของคนที่มาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทาง โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลประเภทของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นหรือ พฤติกรรมกรใช้จ่ายเงิน โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ

ส่วนที่ 4 ทศนคติของคนที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ซึ่งการหาค่าเฉลี่ย จะมีการให้แต้มคะแนน สำหรับอัตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ

มากที่สุด = 5 คะแนน

มาก = 4 คะแนน

ปานกลาง = 3 คะแนน

น้อย = 2 คะแนน

น้อยที่สุด = 1 คะแนน

การวิเคราะห์ระดับคะแนนด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) แล้วจัดลำดับคะแนนโดยใช้หลักเกณฑ์ คือ

คะแนน 4.51-5.00 แสดงว่า มากที่สุด

คะแนน 3.51-4.50 แสดงว่า มาก

คะแนน 2.51-3.50 แสดงว่า ปานกลาง

คะแนน 1.51-2.50 แสดงว่า น้อย

คะแนน 1.00-1.50 แสดงว่า น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการบันทึก และรวบรวมข้อมูลนั้น

การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- 4.2 ข้อมูลลักษณะการมาท่องเที่ยวของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
- 4.3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
- 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น
- 4.5 ข้อมูลข้อเสนอแนะ/ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 500 คน มีข้อมูลส่วนบุคคลในตารางที่ 1 – 8

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	227	45.4
หญิง	273	54.6
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.6

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
15-25	237	47.4
26-35	124	24.8
36-45	81	16.2
46-55	34	6.8
56-65	18	3.6
66 ปีขึ้นไป	6	1.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.4

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาขั้นสูงสุด

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	37	7.4
มัธยมศึกษา	147	29.4
อนุปริญญา	77	15.4
ปริญญาตรี	219	43.8
สูงกว่าปริญญาตรี	20	4.0
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.8

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	313	62.6
สมรส	187	37.4
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น โสด คิดเป็นร้อยละ 62.6

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนบุตร

จำนวนบุตร (คน)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	335	67.0
1	45	9.0
2	75	15.0
3	29	5.8
4	8	1.6
5	4	0.8
6	3	0.6
7	1	0.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 67 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบุตร ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 15 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	80	16.0
พนักงานหน่วยงานของรัฐ	16	3.2
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	22	4.4
พนักงานบริษัทเอกชน	61	12.2
รับจ้าง	30	6.0
ธุรกิจส่วนตัว	84	16.8
นักเรียน/ นักศึกษา	162	32.4
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	19	3.8
เกษตรกร	19	3.8
ว่างงาน	4	0.8
เกษียณ	3	0.6
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.4

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000	187	37.4
5,001-10,000	130	26.0
10,001-15,000	66	13.2
15,001-20,000	46	9.2
มากกว่า 20,000	71	14.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.4

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่อยู่ปัจจุบัน

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
ขอนแก่น	238	47.6
กรุงเทพฯและปริมณฑล	48	9.6
สุรินทร์	2	0.4
หนองบัวลำภู	11	2.2
ชัยภูมิ	4	0.8
มหาสารคาม	6	1.2
ร้อยเอ็ด	12	2.4
อุดรธานี	45	9.0
ประจวบคีรีขันธ์	1	0.2
ชลบุรี	8	1.6
ลำปาง	1	0.2
อยุธยา	5	1.0
นครราชสีมา	24	4.8
ระยอง	7	1.4
จันทบุรี	2	0.4
เชียงใหม่	5	1.0
ปราจีนบุรี	2	0.4
ยโสธร	8	1.6
หนองคาย	8	1.6
น่าน	2	0.4
กาฬสินธุ์	6	1.2
ฉะเชิงเทรา	4	0.8
บุรีรัมย์	7	1.4
นครสวรรค์	16	3.2
กำแพงเพชร	1	0.2
ชัยนาท	2	0.4
ภูเก็ต	1	0.2
มุกดาหาร	2	0.4
อุบลราชธานี	1	0.2

ตาด	2	0.4
นครพนม	4	0.8
สกลนคร	6	1.2
ลพบุรี	1	0.2
เลย	4	0.8
สมุทรสาคร	1	0.2
แพร่	1	0.2
ราชบุรี	1	0.2
สมุทรปราการ	1	0.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 47.6

4.2 ข้อมูลลักษณะการมาท่องเที่ยวของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นครั้งแรก

มาเป็นครั้งแรกหรือไม่	จำนวน	ร้อยละ
มาเที่ยวเป็นครั้งแรก	104	20.8
ไม่ใช่ครั้งแรกที่มาเที่ยว	396	79.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 79.2

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของคนที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
นักทัศนาจร	329	65.8
นักท่องเที่ยว	171	34.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นนักทัศนาจร (ผู้ที่มาท่องเที่ยวโดยไม่ค้างคืน) คิดเป็นร้อยละ 65.8

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนวันโดยเฉลี่ยที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

จำนวนวันที่มาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
2-5 วัน	143	83.63
6-10 วัน	9	5.26
มากกว่า 10 วัน	19	11.11
รวม	171	100.00

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นประมาณ 2-5 วัน คิดเป็นร้อยละ 83.63

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะการมาท่องเที่ยว

ลักษณะการมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มาคนเดียว	13	2.6
มากับครอบครัว	173	34.6
มากับเพื่อน	253	50.6
มากับที่ทำงาน/ สถานศึกษา	61	12.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 50.6

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยว/ พักผ่อน	368	73.6
เยี่ยมญาติ	33	6.6
ติดต่อธุรกิจ	18	3.6
ประชุม-สัมมนา	12	2.4
ทัศนศึกษา	29	5.8
ทำบุญ	24	4.8

เทศบาล	4	0.8
แข่งกีฬา	4	0.8
เรียนพิเศษ	2	0.4
ออกกำลังกาย	5	1.0
มาหาหมอ	1	0.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น เพื่อต้องการพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 73.6

4.3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

พาหนะที่ใช้	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	375	75.0
รถโดยสารประจำทาง	38	7.6
รถเช่า	36	7.2
รถบริษัททัวร์/ นำเที่ยว	50	10.0
เครื่องบิน	1	0.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น โดยใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 75.0

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	105	21.0
101-500	243	48.6
501-1,000	61	12.2
1,001-3,000	73	14.6

มากกว่า 3,000	18	3.6
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นจำนวน 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.6

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกที่เป็นนักท่องเที่ยวจำแนกตาม สถานที่พักค้างแรมระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

สถานที่พักค้างแรม	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม/เกสเฮาส์	46	26.90
บ้านญาติ/เพื่อน	93	54.39
เขื่อนอุบลรัตน์	4	2.34
บ้านพักส่วนตัว	4	2.34
วัด	9	5.26
เช่าบ้านพัก	2	1.17
หอพัก	9	5.26
ที่พักในที่ทำงาน	3	1.75
รีสอร์ท	1	0.58
รวม	171	100.00

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พักค้างคืนที่บ้านญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 54.39 รองลงมาคือ โรงแรม/ เกสเฮาส์ คิดเป็นร้อยละ 26.90

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมี/ ไม่มีค่าที่พักในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

การมี/ ไม่มีค่าที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีค่าที่พัก	356	71.2
มีค่าที่พัก	144	28.8
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พัก คิดเป็นร้อยละ 71.2

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าที่พักในการท่องเที่ยว
จังหวัดขอนแก่น

ค่าที่พัก (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	37	25.69
101-500	67	46.53
501-1,000	24	16.67
1,001-3,000	14	9.72
มากกว่า 3,000	2	1.39
รวม	144	100.00

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักในการท่องเที่ยว
จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ มีค่าที่พักอยู่ในช่วง 101-500 คิดเป็นร้อยละ 46.53

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าอาหารและเครื่องดื่มต่อ
คนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าอาหารและเครื่องดื่ม (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	120	24.0
101-500	291	58.2
501-1,000	65	13.0
1,001-3,000	21	4.2
มากกว่า 3,000	3	.6
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร
และเครื่องดื่มในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ
58.2

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยม
เข้าชมในระหว่างการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

สถานที่ท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เขื่อนอุบลรัตน์	267	53.4
บางแสน2	156	31.2

บึงแก่นนคร	56	11.2
วัดพระบาท (วัดพระใหญ่)	20	4.0
หมู่บ้านจุงอาง	1	0.2
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมไปท่องเที่ยวคือ เขื่อนอุบลรัตน์ คิดเป็นร้อยละ 53.4

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าที่ระลึกระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

การซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าที่ระลึก	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อสินค้าที่ระลึก	201	40.2
ไม่ได้ซื้อสินค้าที่ระลึก	299	59.8
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อสินค้าที่ระลึกในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 59.8

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบของการซื้อสินค้าที่ระลึกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

รูปแบบของการซื้อสินค้าที่ระลึก	จำนวน	ร้อยละ
ของกิน	164	67.49
สินค้าหัตถกรรม	53	21.81
ผ้าไหม	24	9.88
สินค้าอื่น ¹	2	0.82
รวม ²	243	100.00

¹สินค้าอื่น ได้แก่ สินค้าเกษตร และของเล่น

²ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อสินค้าที่ระลึก ซื้อของกินเป็นของฝากมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.49 รองลงมาคือ สินค้าหัตถกรรม คิดเป็นร้อยละ 21.81

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลในการซื้อสินค้าที่ระลึกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

เหตุผลในการซื้อสินค้าที่ระลึก	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อให้ตัวเอง	95	33.57
ซื้อให้เพื่อน	87	30.74
ซื้อให้ครอบครัว	99	34.98
อื่นๆ (ซื้อให้พระ)	2	0.71
รวม ¹	283	100.00

¹ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อสินค้าที่ระลึก ซื้อของที่ระลึกให้ครอบครัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.98 รองลงมาคือ ซื้อให้ตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 33.57

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าที่ระลึกต่อครั้งในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าที่ระลึกต่อครั้ง (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	30	14.93
101-500	124	61.69
501-1,000	29	14.43
1,001-3,000	16	7.96
มากกว่า 3,000	2	1.00
รวม	201	100.00

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อสินค้าที่ระลึกในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าที่ระลึกต่อครั้ง อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.69

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการใช้/ไม่ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

การใช้/ ไม่ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์	32	6.4
ไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์	468	93.6
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ใช้บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 93.6

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลในการใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

เหตุผลในการใช้ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์	จำนวน	ร้อยละ
สะดวก	27	84.38
ปลอดภัย	5	15.62
รวม	32	100.0

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ใช้เนื่องจาก สะดวก คิดเป็นร้อยละ 84.38

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลในการไม่ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

เหตุผลในการไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่สะดวก/ ไม่เป็นส่วนตัว	379	80.98
ไม่ปลอดภัย	12	2.57
เสียค่าใช้จ่ายสูง/ ราคาแพง	77	16.45
รวม	468	100.00

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ใช้เนื่องจาก มีความเห็นว่าไม่สะดวกและรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 80.98

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ บริษัทนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์ ต่อครั้ง (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	7	21.88
101-500	14	43.75

501-1,000	3	9.38
1,001-3,000	5	15.63
มากกว่า 3,000	3	9.38
รวม	32	100.00

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ต่อครั้ง อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.75

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีและไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อความบันเทิงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

การมีและไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	190	38.0
ผู้ที่ไม่มีความบันเทิง	310	62.0
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 62

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวิธีการหาความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

วิธีการหาความบันเทิง	จำนวน	ร้อยละ
คาราโอเกะ	64	26.78
ผ้า/ ดิสโก้เธค	62	25.94
คูหนัง ฟังเพลง	91	38.08
อื่น ๆ ¹	22	9.21
รวม ²	239	100.00

¹อื่น ได้แก่ เดินห้างสรรพสินค้า เล่นน้ำ/ บานาน่าโบ้ท คูหมอลำซิ่ง และเดินแอโรบิค

²ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการเพื่อความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการหาความบันเทิงโดยการคูหนัง/ ฟังเพลง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.08รองลงมาคือ คาราโอเกะ คิดเป็นร้อยละ 26.78

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงต่อวัน (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	24	12.63
101-500	101	53.16
501-1,000	36	18.95
1,001-3,000	24	12.63
มากกว่า 3,000	5	2.63
รวม	190	100.00

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการเพื่อความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเพื่อความบันเทิงต่อวัน อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.16

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีและไม่มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

การมีและไม่มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	315	63.0
ผู้ที่ไม่มียค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	185	37.0
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด คิดเป็นร้อยละ 63

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบของค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

รูปแบบของค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	จำนวน	ร้อยละ
ของใช้ประจำวัน	135	31.25
ยารักษาโรค	18	4.17
เสริมสวย	32	7.41
ทำบุญ/ บริจาค	127	29.40
เครื่องแต่งกาย	116	26.85
อื่นๆ	4	0.93

รวม ²	432	100.00
------------------	-----	--------

¹อื่น ได้แก่ ฟิล์มถ่ายรูป อุปกรณ์เกมส์ น้ำมันเชื้อเพลิง และค่าห้องน้ำ

² คอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่า ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับ ของใช้ประจำวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ ค่าทำบุญ/ บริจาค คิดเป็นร้อยละ 29.40

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่อคน ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่อคน (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	88	27.94
101-500	176	55.87
501-1,000	34	10.79
1,001-3,000	12	3.81
มากกว่า 3,000	5	1.59
รวม	315	100.00

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่อคน อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.87

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวัน ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวัน (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 100	44	8.8
101-500	195	39.0
501-1,000	112	22.4
1,001-3,000	101	20.2
3,001-5,000	33	6.6
มากกว่า 5,000	15	3.0
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวัน ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.0

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามที่มาของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ที่มาของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด	378	75.6
ผู้ปกครอง/ญาติ รับผิดชอบค่าใช้จ่าย	97	19.4
หน่วยงานรับผิดชอบค่าใช้จ่าย	25	5.0
รวม	500	100.0

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นเอง คิดเป็นร้อยละ 75.6

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต

การมา/ไม่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต	จำนวน	ร้อยละ
ไม่แน่ใจ	184	36.80
มาอีก	311	62.20
ไม่มา	5	1.00
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่า ในอนาคตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จะมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีก คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือ ยังไม่แน่ใจว่าจะมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 36.80

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลที่จะมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต

เหตุผลที่จะมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีก	จำนวน	ร้อยละ
ต้องมาเยี่ยมญาติ/ เพื่อน/ ลูก	48	15.43
ใกล้บ้าน	37	11.90

ประทับใจบรรยากาศดี/ เหมาะแก่การพักผ่อน	134	43.09
การเดินทางสะดวก	7	2.25
อาหารอร่อย	1	0.32
ประทับใจสถานที่ท่องเที่ยว	65	20.90
มาทำบุญ	5	1.61
พาลูกค้ามาเที่ยว	1	0.32
มาทัศนศึกษา	1	0.32
เป็นศูนย์รวมแหล่งบันเทิง	1	0.32
มาติดต่อธุรกิจ	10	3.22
มีบ้านพักอยู่ขอนแก่น	1	0.32
รวม	311	100.00

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่จะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต ส่วนใหญ่มีเหตุผลคือ ประทับใจบรรยากาศดี/ เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 43.09 รองลงมาคือ ประทับใจสถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 20.90

ตารางที่ 39 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลที่จะไม่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต

เหตุผลที่จะไม่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นอีก	จำนวน	ร้อยละ
การบริการอาหารไม่ดี ลำบาก	2	40.00
การคมนาคมไม่สะดวก	2	40.00
อากาศร้อน	1	20.00
รวม	5	100.00

จากตารางที่ 39 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่จะไม่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต ส่วนใหญ่มีเหตุผลคือ การบริการอาหารไม่ดี ลำบากและการคมนาคมไม่สะดวกคิดเป็นร้อยละ 40 เท่ากัน

ตารางที่ 40 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

ความพึงพอใจในด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
การเดินทาง	4.20	0.76	มาก

ที่พัก	3.51	0.78	มาก
บริการอาหารและเครื่องดื่ม	4.12	0.90	มาก
ราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว	4.31	0.82	มาก
สินค้าที่ระลึก	3.56	0.73	มาก
การบริการของบริษัทนำเที่ยว	3.21	0.67	ปานกลาง
การบริการเพื่อความบันเทิง	3.43	0.87	ปานกลาง

จากตารางที่ 40 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับ การเดินทางมาท่องเที่ยว ที่พักในระหว่างการท่องเที่ยว บริการอาหารและเครื่องดื่ม ราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว และ สินค้าที่ระลึก ส่วนความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริการของบริษัทท่องเที่ยว และ การบริการเพื่อความบันเทิง อยู่ในระดับปานกลาง

4.5 ข้อมูลข้อเสนอแนะ/ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

1. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
2. ควรมีการปรับปรุงระบบการจราจรให้สะดวกมากขึ้น
3. ควรมีการปรับปรุงเรื่องความสะอาดของสถานที่
4. ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม เช่น ปลูกต้นไม้และสร้างสวนสาธารณะให้มากขึ้น
5. ควรมีมาตรการเรื่องค่าอาหารและที่พัก
6. บริการของร้านอาหารล่าช้า
7. ควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นและสระว่ายน้ำเพิ่มขึ้น
8. ควรสร้างแพกลางน้ำที่เขื่อนอุบลรัตน์
9. ควรกำหนดสัญลักษณ์ของเขื่อนอุบลรัตน์
10. ควรมีบริการรถเที่ยวชมเขื่อนอุบลรัตน์
11. ควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำที่เขื่อนอุบลรัตน์
12. ควรปรับปรุงเรื่องกลิ่นของน้ำในเขื่อนอุบลรัตน์
13. แหล่งท่องเที่ยวในเมืองไม่ปลอดภัย เพราะมีวัยรุ่นอันธพาล
14. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง
15. ไม่ควรเก็บค่าบริการห้องน้ำ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประเภทของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ประเภทของค่าใช้จ่ายของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น และศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น โดยเลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เนื่องจากผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี เป็นช่วงวัยที่สามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางกับครอบครัว เดินทางไปทัศนศึกษา หรือเดินทางด้วยตัวเองก็ตาม

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ชุด แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลประเภทของคนที่มาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ข้อมูลประเภทของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นหรือ พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน และข้อมูลทัศนคติของคนที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

การคัดเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบโควต้า โดยจำแนกโควต้าตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ประเภทต่างๆ กัน โดยอ้างอิงตามการจำแนกของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต ในแต่ละสถานที่ จะทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 500 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการหาการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.6 มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ร้อยละ 47.4 จบการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 43.8 โดยมีสถานภาพโสด ร้อยละ 62.6 ส่วนใหญ่ไม่มีบุตร ร้อยละ 67 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบุตร ส่วนใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 15 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 32.4 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 37.4 ส่วนใหญ่เป็นชาวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 47.6

2. ข้อมูลลักษณะการมาท่องเที่ยวของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

จากการสอบถามผู้ที่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 79.2 โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว (ผู้ที่มาท่องเที่ยวโดยไม่ค้างคืน) ร้อยละ 65.8 และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นประมาณ 2-5 วัน คิดเป็นร้อยละ 83.63 โดยเป็นการมาท่องเที่ยวกับเพื่อน ร้อยละ 50.6 และวัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นคือ เพื่อต้องการพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 73.6

3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

จากการสอบถามผู้ที่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น โดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 75.0 มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นจำนวน 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พัก คิดเป็นร้อยละ 71.2 แต่สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ มีค่าที่พักอยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.53 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พักค้างคืนที่บ้านญาติ/เพื่อน ร้อยละ 54.39 รองลงมาคือ โรงแรม/เกสเฮาส์ ร้อยละ 26.90 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท ร้อยละ 58.2 สถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมไปท่องเที่ยวคือ เขื่อนอุบลรัตน์ ร้อยละ 53.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อสินค้าที่ระลึกในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 59.8 โดยระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อสินค้าที่ระลึก จะซื้อของกินเป็นของฝากมากที่สุด ร้อยละ 67.49 รองลงมาคือ สินค้าหัตถกรรม ร้อยละ 21.81 โดยซื้อของที่ระลึกให้ครอบครัวมากที่สุด ร้อยละ 34.98 รองลงมาคือ ซื้อให้ตัวเอง ร้อยละ 33.57 ผู้ตอบแบบสอบถามที่ซื้อสินค้าที่ระลึกในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าที่ระลึกต่อครั้ง อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.69 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 93.6 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ใช้เนื่องจาก สะดวก คิดเป็นร้อยละ 84.38 มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ต่อครั้ง อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.75 และเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ใช้ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น เพราะ มีความเห็นว่ามันไม่สะดวกและรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 80.98 ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ

62 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการเพื่อความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการหาความบันเทิงโดยการดูหนัง/ ฟังเพลง มากที่สุด ร้อยละ 38.08 รองลงมาคือ การไอเกะ คิดเป็นร้อยละ 26.78 โดยมีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเพื่อความบันเทิงต่อวัน อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.16 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 63 ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับ ของใช้ประจำวันมากที่สุด ร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ ค่าทำบุญ/ บริจาค คิดเป็นร้อยละ 29.40 โดยมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่อคน อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.87

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.0 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นเอง คิดเป็นร้อยละ 75.6

4. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ในอนาคตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีก คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือ ยังไม่แน่ใจว่าจะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 36.80 ผู้ตอบแบบสอบถามที่จะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต ส่วนใหญ่มีเหตุผลคือ ประทับใจบรรยากาศดี/ เหมาะแก่การพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 43.09 รองลงมาคือ ประทับใจสถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 20.90 ผู้ตอบแบบสอบถามที่จะไม่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต ส่วนใหญ่มีเหตุผลคือ การบริการอาหารไม่ดี ลำบากและการคมนาคมไม่สะดวกคิดเป็นร้อยละ 40 เท่ากัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับ การเดินทางมาท่องเที่ยว ที่พักในระหว่างการท่องเที่ยว บริการอาหารและเครื่องดื่ม ราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว และ สินค้าที่ระลึก ส่วนความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริการของบริษัทท่องเที่ยว และ การบริการเพื่อความบันเทิง อยู่ในระดับปานกลาง

5. ข้อมูลข้อเสนอแนะ/ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- ควรมีการปรับปรุงระบบการจราจร ความสะอาดของสถานที่ ความรวดเร็วในการให้บริการของร้านอาหาร
- ควรมีมาตรการเรื่องค่าอาหารและที่พัก
- สร้างสัญลักษณ์ให้กับสถานที่ท่องเที่ยว เช่น เชื้อนอุบลรัตน์

- ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงามเช่น ควรมีบริการรถเที่ยวชมเขื่อนอุบลรัตน์ควรสร้างแพกลางน้ำที่เขื่อนอุบลรัตน์ ปรับปรุงเรื่องจำนวนห้องน้ำและกลิ่นของน้ำในเขื่อนอุบลรัตน์
- ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษاجر ซึ่งไม่ได้มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นเป็นครั้งแรก สำหรับนักท่องเที่ยวนั้น ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 2-5 วัน โดยเป็นการมาท่องเที่ยวกับเพื่อน และวัตถุประสงค์หลักของการมาท่องเที่ยวคือ เพื่อต้องการพักผ่อน

จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ทำให้ไม่จำเป็นต้องค้างคืน พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวอีกในอนาคต ถือเป็นข้อดีที่สามารถสื่อสารข้อมูลให้นักท่องเที่ยวทราบ เพื่อประชาสัมพันธ์และจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นให้มากขึ้น

2. คนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ไม่ใช้บริการนำเที่ยว/ มัคคุเทศก์เพราะ มีความเห็นว่าไม่สะดวกและรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว และไม่มีค่าใช้จ่ายเรื่องที่พัก หากต้องค้างคืนก็จะพักที่บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน นอกจากนี้ยังพบว่า คนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อสินค้าที่ระลึกในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น หากซื้อสินค้าที่ระลึก ส่วนใหญ่ก็จะซื้อของกินเป็นของฝากมากที่สุด โดยซื้อเพื่อเป็นของฝากสำหรับครอบครัว ผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการเพื่อความบันเทิงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการหาความบันเทิง โดยการดูหนัง/ ฟังเพลง มากที่สุด

จากพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว บริษัททัวร์ โรงแรม ฯลฯ ยังมีอยู่ในวงจำกัด ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจทัวร์ ธุรกิจขนส่งผู้โดยสาร ธุรกิจโรงแรม ยังไม่เติบโตมากนัก

การใช้จ่ายเงินของผู้ที่มาท่องเที่ยวในการซื้อของฝาก ของที่ระลึก การใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ยังมีน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตลาดของฝาก ของที่ระลึกของจังหวัดขอนแก่นยังขาดจุดเด่นและไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในด้านนี้โดยตรง ในส่วนของการใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงที่ยังมีน้อยนั้น อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มาท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนเป็นหลัก ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นที่ยอมรับคือเขื่อนอุบลรัตน์ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งธรรมชาติ มากกว่าที่จะต้องใช้เงินไปกับการหาความบันเทิงในรูปแบบอื่น

ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มมีโอกาสในตลาดการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง เพราะ ผู้ที่มาท่องเที่ยวทุกคนจำเป็นต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ซึ่งผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มในระหว่างการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท

ค่าใช้จ่ายรวมต่อคนต่อวันในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น อยู่ในช่วง 101-500 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มาท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายไม่สูงนักในการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างต่ำนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อได้เปรียบในการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนหันมาเที่ยวจังหวัดขอนแก่นมากขึ้น

3. ในอนาคตผู้ที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีก เนื่องจาก ประทับใจในบรรยากาศซึ่งเหมาะแก่การพักผ่อน รองลงมาคือ ประทับใจสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ที่มาท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับ การเดินทางมาท่องเที่ยว ที่พักในระหว่างการท่องเที่ยว บริการอาหารและเครื่องดื่ม ราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว และ สินค้าที่ระลึก ส่วนความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริการของบริษัทท่องเที่ยว และการบริการเพื่อความบันเทิง อยู่ในระดับปานกลาง

จากทัศนคติของผู้ที่มาท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พื้นที่จังหวัดขอนแก่นมีโอกาสทางการตลาดในการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ต้องการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกในอนาคต และระดับความพึงพอใจในด้านต่างๆ ของการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่ดี

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานของรัฐและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากขึ้น เช่น บริษัททัวร์ ควรให้บริการอย่างเป็นกันเอง สร้างจุดเด่นด้วยการส่งเสริมการขาย จัดบริการเพิ่มเติมในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวทุกระยะ ความสะอาดและรวดเร็วในการบริการของร้านอาหาร เป็นต้น

2. ตลาดของฝาก ของที่ระลึก ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ด้วยการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างจุดเด่นและเอกลักษณ์ให้กับสินค้าของจังหวัด สามารถสนองตอบต่อความต้องการของตลาด เป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยว ที่จะขยายจำนวนในอนาคต
3. หน่วยงานของรัฐควรพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดูแลและแนะนำนักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
4. หน่วยงานของรัฐควรประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีของการท่องเที่ยว และสร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่
5. หน่วยงานของรัฐควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวอีสาน และควรเน้นถึงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ไม่สูงมาก

ภาคผนวก ก

หมายเลขแบบสอบถาม

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดขอนแก่น

โครงการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของคนไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น”

งบประมาณการวิจัยสำหรับนักวิจัยใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2546

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ			
(1) ชาย	(2) หญิง	V1	☐
2. อายุ		V2	☐
(1) 15-25 ปี	(4) 46-55 ปี		
(2) 26-35 ปี	(5) 56-65 ปี		
(3) 36-45 ปี	(6) 66 ปีขึ้นไป		
3. สถานภาพการสมรส		V3	☐
(1) โสด	(2) มีครอบครัว บุตร.....คน	V4	☐
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		V5	☐
(1) ประถมศึกษา	(4) ปริญญาตรี		
(2) มัธยมศึกษา	(5) สูงกว่าปริญญาตรี		
(3) อนุปริญญา			
5. อาชีพหลัก		V6	☐
(1) ข้าราชการ	(6) ธุรกิจส่วนตัว		
(2) พนักงานหน่วยงานของรัฐ	(7) นักเรียน/นักศึกษา		
(3) พนักงานรัฐวิสาหกิจ	(8) แม่บ้าน/พ่อบ้าน		
(4) พนักงานบริษัทเอกชน	(9) เกษตรกร		
(5) รับจ้าง	(10) อื่นๆ (ระบุ)
.....		
6. รายได้		V7	☐
(1) ต่ำกว่า 5,000 บาท	(4) 15,001-20,000 บาท		

(2) 5,001-10,000 บาท (5) มากกว่า 20,000 บาท

(3) 10,001-15,000 บาท

7. ที่อยู่ปัจจุบัน จ.

.....

V8

ส่วนที่ 2: ประเภทของคนที่มาท่องเที่ยวและวัตถุประสงค์ในการเดินทาง

8. ท่านมาเที่ยว จ.ขอนแก่น เป็นครั้งแรกใช่หรือไม่

(1) ใช่

(2) ไม่ใช่

V9

9. ท่านมาเที่ยวในครั้งนี้เป็นจำนวนกี่วัน

(1) น้อยกว่า 1 วัน (ไม่ค้างคืน)

(3) 6-10 วัน

(2) 2-5 วัน

(4) มากกว่า 10 วัน

V10

10. ลักษณะของการมาท่องเที่ยว เป็นอย่างไร

(1) คนเดียว

(3) เพื่อน.....คน

(2) ครอบครัว.....คน

(4) ที่ทำงาน/สถานศึกษา.....คน

V11 V12

11. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้คืออะไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

(1) ท่องเที่ยว/พักผ่อน

(5) หัดศึกษา

(2) เยี่ยมญาติ

(6) ทำบุญ

(3) ติดต่อธุรกิจ

(7) เทศกาล/งานประเพณี

(4) ประชุม-สัมมนา

(8) อื่นๆ (ระบุ)

V13

.....

ส่วนที่ 3: ประเภทของค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

หมวดที่ 1 ค่าเดินทาง/ยานพาหนะ

12. ท่านเดินทางมาจังหวัดขอนแก่น โดย

อะไร

(1) รถยนต์ส่วนตัว

(4) รถเช่า

(2) รถโดยสารประจำทาง

(5) รถบริษัททัวร์/นำเที่ยว

(3) รถไฟ

(6) เครื่องบิน

V14

13

ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (ไป-กลับ) ที่บาท/คน

V15

- (1) ไม่เกิน 100 บาท
- (2) 101- 500 บาท
- (3) 501-1,000 บาท
- (4) 1,001 –3,000 บาท
- (5) มากกว่า 3,000 บาท

หมวดที่ 2 ค่าที่พัก (ถ้านักท่องเที่ยวไม่ค้างคืนข้ามไปตอบข้อ 16)

14 ท่านพักค้างคืนในรูปแบบใด

- (1) โรงแรม/เกสเฮาส์
- (2) บ้านญาติ/เพื่อน
- (3) อื่นๆ (ระบุ)

V16

15

ค่าใช้จ่าย ที่บาท/คน/คืน

- (1) ไม่เกิน 100 บาท
- (2) 101- 500 บาท
- (3) 501-1,000 บาท
- (4) 1,001 –3,000 บาท
- (5) มากกว่า 3,000 บาท

V17

หมวดที่ 3 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

16

ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ที่บาท/คน/วัน

- (1) ไม่เกิน 100 บาท
- (2) 101- 500 บาท
- (3) 501-1,000 บาท
- (4) 1,001 –3,000 บาท
- (5) มากกว่า 3,000 บาท

V18

หมวดที่ 4 ค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว

17

สถานที่ที่เข้าชม	ค่าเข้าชมสถานที่/คน/ครั้ง
(1)	
(2)	
(3)	

V19 V20

V21 V22

V23 V24

หมวดที่ 5 ค่าซื้อสินค้าที่ระลึก

18 ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ท่านได้ซื้อสินค้าที่ระลึกหรือไม่

- (1) ชื้อ
- (2) ไม่ซื้อ (ข้ามไปตอบข้อ 22)

V25

19 ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ท่านซื้อสินค้าที่ระลึกในรูปแบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) ของกิน	(3) ผ้าไหม/ชุดผ้าไหม	V26□ V28□
(2) สินค้าหัตถกรรม	(4) อื่นๆ (ระบุ)	V27□ V29□
20 เหตุผลในการซื้อสินค้าที่ระลึก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
(1) ซื้อของตัวเอง	(3) ซื้อฝากครอบครัว	V30□ V32□
(2) ซื้อฝากเพื่อน	(4) อื่นๆ (ระบุ)	V31□ V33□
21		
ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าที่ระลึก ที่บาท/ครั้ง		
(1) ไม่เกิน 100 บาท	(4) 1,001 –3,000 บาท	V34□
(2) 101- 500 บาท	(5) มากกว่า 3,000 บาท	
(3) 501-1,000 บาท		

หมวดที่ 6 ค่าใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์

- 22 ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ หรือไม่
(1) ใช่ เพราะเหตุใด	(2) ไม่ใช่ เพราะเหตุใด (ข้ามไปตอบข้อ 24)	V35□□
1.1) สะดวก	2.1) ไม่สะดวก	
1.2) ปลอดภัย	2.2) ไม่ปลอดภัย	
1.3) อื่นๆ (ระบุ)	2.3) อื่นๆ (ระบุ)	

- 23
- ค่าใช้จ่ายในใช้บริการบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ ที่บาท/ครั้ง**
(1) ไม่เกิน 100 บาท	(4) 1,001 –3,000 บาท	V36□
(2) 101- 500 บาท	(5) มากกว่า 3,000 บาท	
(3) 501-1,000 บาท		

หมวดที่ 7 ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง

- 24 ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ท่านมีค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงหรือไม่
(1) มี	(2) ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 27)	V37□
- 25 ท่านมีวิธีการหาความบันเทิงในระหว่างท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) คาราโอเกะ

(3) ดูนั่ง/ฟังเพลง

V38 V40

(2) ผับ/คิสโก้เชค

(4) อื่นๆ (ระบุ)

V39 V41

26

ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ที่บาท/คน/วัน

V42

(1) ไม่เกิน 100 บาท

(4) 1,001 –3,000 บาท

(2) 101- 500 บาท

(5) มากกว่า 3,000 บาท

(3) 501-1,000 บาท

หมวดที่ 8 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

27 ในการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่นครั้งนี้ ท่านมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดหรือไม่

V43

(1) มี

(2) ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 30)

28 ท่านมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดใดบ้าง ระหว่างการมาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(1) ของใช้ประจำวัน (สบู่, ยาสีฟัน ฯลฯ)

(4) ทำบุญ/บริจาค

V44 V47

(2) ยารักษาโรค

(5) ซื้อเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย

V45 V48

(3) เสริมสวย/ตัดผม

(6) อื่นๆ (ระบุ)

V46 V49

29

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ที่บาท/คน

V50

(1) ไม่เกิน 100 บาท

(4) 1,001 –3,000 บาท

(2) 101- 500 บาท

(5) มากกว่า 3,000 บาท

(3) 501-1,000 บาท

สรุป

30 ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นประมาณกี่บาท/คน/วัน

V51

(1) ไม่เกิน 100 บาท

(5) 1,001-3,000 บาท

(2) 101-500 บาท

(6) 3,001-5,000 บาท

(3) 501-1,000 บาท

(7) มากกว่า 5,000 บาท

- (4) 501-1,000 บาท
- 31 ท่านเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในครั้งนี้อย่างไรหรือไม่ V52
- (1) ออกเองทั้งหมด
 - (2) ผู้ปกครอง/ญาติออกให้
 - (3) หน่วยงานออกให้
- 32 ท่านคิดว่า ในอนาคตจะมาเที่ยวจังหวัดขอนแก่นอีกหรือไม่ V53
- (1) มาเพราะ.....
 - (2) ไม่มาเพราะ.....
 - (3) ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ 4: ทักษะการตัดสินใจท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น

33. ความพึงพอใจในเรื่องต่อไปนี้ในการมาท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่นในระดับใด

(5 = พอดีมาก และ 1 = ไม่พอดีมาก)

หัวข้อ	5	4	3	2	1	หมายเหตุ
23. การเดินทาง						V54 ☐
24. ที่พัก						V55 ☐
25. บริการอาหารและเครื่องดื่ม						V56 ☐
26. ระดับราคาค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว						V57 ☐
27. สินค้าที่ระลึก						V58 ☐
28. การบริการของบริษัทนำเที่ยว/มัคคุเทศก์						V59 ☐
29. การบริการเพื่อความบันเทิง						V60 ☐

34. ข้อเสนอแนะ/ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม : ปิดการสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์.....	วันที่...../...../2546
------------------	------------------------

ภาคผนวก ข

ข้อมูลโรงแรม/ ที่พัก จังหวัดขอนแก่น

• สถานที่พักแรม อำเภอเมือง	
ชื่อโรงแรม	รายละเอียด
แก่นนคร	690 ถ. ศรีจันทร์ โทร. 0 4322 4268-71 จำนวน 150 ราคา 200 - 500 บาท
แก่นอินน์	56 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4324 5420-31 โทรสาร 0 4323 9457 จำนวน 160 ราคา 800 - 1,800 บาท
แกรนด์	39 ซ.สามัคคีอุทิศ ถ. หลังเมือง โทร. 0 4323 8057 , 0 4323 6690 จำนวน 58 ราคา 150 - 300 บาท
ขอนแก่นรินทร์	335 ถ. รื่นรมย์ โทร. 0 4322 3522-3 , 0 4322 5446-7 โทรสาร 0 4322 0567 จำนวน 72 ราคา 300 บาท
ขอนแก่นไฮเต็ล	43/2 ถ. พิมพ์สุด โทร. 0 4324 4881-5 โทรสาร 0 4324 2458 จำนวน 140 ราคา 450 - 800 บาท
โมยะ	250-252 ถ. ศรีจันทร์ โทร. 0 4322 5014-8 โทรสาร 0 4322 5013 จำนวน 187 ราคา 800 - 1,000 บาท
เจริญธานีปรีนเซส	260 ถ. ศรีจันทร์ ต. ในเมือง โทร. 0 4322 0400-14 โทรสาร 0 4322 0438 จำนวน 320 ราคา 800 บาท
ชัยพัช	106/3 ถ. หน้าเมือง โทร. 0 4333 3055-9 โทรสาร 0 4323 6860 จำนวน 128 ราคา 900 - 1,400 บาท
โซฟีเทล ราชา ออร์คิด	9/9 ถ. ประชาสำราญ โทร. 0 4332 2155-9 โทรสาร. 0 4332 2150 จำนวน 300 ราคา 3,000 - 7,000 บาท
คิมา	113 ถ. ซีท่าขอนแก่น โทร. 0 4332 1562-5 โทรสาร 0 4332 1561 จำนวน 120 ราคา 200 - 300 บาท
ธานีบังกาโล	300 ถ. รื่นรมย์ โทร. 0 4322 1428 , 0 4322 1470 จำนวน 86 ราคา 250 - 500 บาท
เป็นหนึ่ง	105 ถ. ชัยณรงค์ โทร. 0 4332 2051-5 โทรสาร 0 4332 1234 จำนวน 211 ราคา 350 - 400 บาท
พีพี	98 ถ. ครุฑสำราญ โทร. 0 4322 6500-10 โทรสาร 0 4332 1756 จำนวน 150 ราคา 300 - 1,000 บาท
ภูอินน์	26/34 ถ. สติปัญญาธรรม โทร. 0 4324 3174-6 จำนวน 97 ราคา 250 - 300 บาท

รสสุคนธ์	1/11 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4323 8576-8 โทรสาร 0 4323 8579 จำนวน 73 ราคา 500 บาท
โรมา	50/2 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4323 6276 , 0 4323 7206 , 0 4323 7177 จำนวน 197 ราคา 200 - 350 บาท
วิลลา	79 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4324 1545-6 โทรสาร 0 4323 7720 จำนวน 64 ราคา 200 บาท
สวัสดี	177-179 ถ. หน้าเมือง โทร. 0 4322 1600 , 0 4322 2433 จำนวน 70 ราคา 150 - 800 บาท
สุขสวัสดิ์	4/3 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4323 6472 จำนวน 38 ราคา 100 - 160 บาท
แสนสำราญ	55-59 ถ. กลางเมือง โทร. 0 4323 9611 , 0 4333 2985 จำนวน 52 ราคา 150 - 250 บาท
อัมรินทร์พลาซ่า	181/1 ถ. รอบเมือง โทร. 0 4332 1660-61 จำนวน 60 ราคา 200 - 350 บาท

• สถานที่พักแรม อำเภอเขาสวนกวาง

ชื่อโรงแรม	รายละเอียด
กมลพันธุ์รีสอร์ท	กม.ที่49 อ. เขาสวนกวาง โทร. 0 4332 8186 , 0 1601-0433 , 0 1601- 6307 โทรสาร 0 4332 7734 จำนวน 22 ราคา 500 - 1,200 บาท

• สถานที่พักแรม อำเภอชุมแพ

ชื่อโรงแรม	รายละเอียด
ควีนส์	207 ถ. มะลิวัลย์ โทร. 0 4331 1320 จำนวน 50 ราคา 350 บาท
ชีวินพาเลซ	333 ถ. มะลิวัลย์ โทร. 0 4331 1577-8 จำนวน 62 ราคา 200 - 600 บาท
สุขใจ	816/1 ถ. มะลิวัลย์ โทร. 0 4331 1221 จำนวน 28 ราคา 120 บาท

• สถานที่พักแรม อำเภอบ้านไผ่

ชื่อโรงแรม	รายละเอียด
บ้านไผ่โฮเต็ล	396 ถ. จันทร์ประสิทธิ์ โทร. 0 4327 2119 , 0 4327 3617 จำนวน 0 ราคา 100 - 220 บาท
ภูเจริญ	331-3 ถ. ราชนิกุล โทร. 0 4327 2126 , 0 4327 2214 จำนวน 48 ราคา 120 - 250 บาท
วันชัย	381/1-3 ถ. สุขากิบาล 2 โทร. 0 4327 2033 จำนวน 44 ราคา 150 - 300 บาท

• สถานที่พักแรม อำเภออุบลรัตน์

ชื่อโรงแรม	รายละเอียด
บ้านพักการไฟฟ้าฝ่ายผลิต	ที่ทำการเขื่อนอุบลรัตน์ โทร. 0 4344 6231 , 0 4322 4129 ต่อ 2864 กรุงเทพฯ โทร. 0 2436-3271-2 จำนวน 90 ราคา 400 - 800 บาท
สุวัฒน์รีสอร์ท	109 หมู่ 7 ต. เขื่อนอุบลรัตน์ โทร. 0 4344 6007 จำนวน 40 ราคา 400 - 800 บาท

• ข้อมูลร้านอาหารอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อร้านอาหาร	รายละเอียด
ไถ่ย่างป่าพอง	ถ. กลางเมือง (ข้างโรงแรมรสสุคนธ์)
ไถ่ย่างรสพิเศษ	ถ. มิตรภาพ (ภายในปั้มน้ำมันวิเชียรบริการ) โทรศัพท์ : 0 4322 5004
ครัววี	1/1-1/2 ถ. กลางเมือง (ดิศณาการกรุงเทพ สาขาหน้าเมือง) โทรศัพท์ : 0 4332 1074
แคนหลวง	24/1-4 ถ. หน้าเมือง โทรศัพท์ : 0 4324 1922
ซ็อนเงิน	86/1 ถ. ศรีนวล ใกล้บึงแก่นนคร โทรศัพท์ : 0 4322 4817
ชิงช้าไม้	ถ. หน้าเมือง อ. เมือง โทรศัพท์ : 0 4332 0711
ดอกคูณภัตตาคาร (ในนคร ไนท์บาซาร์)	6/100 ถ. กลางเมือง อ. เมือง โทรศัพท์ : 0 4323 6239
เดอะแพรอท	175 ถ. ศรีจันทร์ อ. เมือง โทรศัพท์ : 0 4324 4692
บ้านหน้าไม้	42/14 ถ. อำมาตย์ โทรศัพท์ : 0 4323 9958 , 0 4324 6288
พิชซ่า แอนด์ เบค สาขา 2	6/5 ถ. กลางเมือง โทรศัพท์ : 0 4323 8883
เฟิร์สท ซ้อยส์	18/8 ถ. พิมพสุต อ. เมือง โทรศัพท์ : 0 4324 1283
ภัตตาคารมังกรหลวง	169/7 ถ. มะลิวัลย์ (ตรงข้ามประตูศรีฐาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น) โทรศัพท์ : 0 4323 7638, 0 4323 6996, 0 4333 3781
ร้านปลาบ้าน้อย	ถ. รอบบึงแก่นนคร อ. เมือง โทรศัพท์ : 0 4322 2504
เรียม	ถ. รอบบึงแก่นนคร โทรศัพท์ : 0 4322 1095
ลุงอิน	ถ. รอบบึง โทรศัพท์ : 0 4322 0669
สวนहरยา	162/1 ถ. มิตรภาพ โทรศัพท์ : 0 4324 2236-7
สวนอาหารชายทุ่ง	ถ. มะลิวัลย์ (ทางไปจุมแพ) โทรศัพท์ : (01)416-0246
สวนอาหารบัวหลวง	ถ. รอบบึงแก่นนคร โทรศัพท์ : 0 4322 2504
อัมพรแห่มเนื่อง	87/14-15 ถ. กลางเมือง โทรศัพท์ : 0 4324 3373

ข้อมูลร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ประเภทหัตถกรรมพื้นบ้าน

ร้าน	รายละเอียด
กลุ่มแพรวพรรณ (ศูนย์ศิลปหัตถกรรมเพื่อพัฒนาสตรีอีสาน)	131-193 ถ.ชาตะผดุง โทร. 337216 (ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ)
มรดกไทย	87/26-27 ถ.อำมาตย์ โทร. 243827 (เครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่ทุกชนิด)
แม่หญิง	227/7 ถ.กลางเมือง โทร. 321427 (ผ้าทอพื้นเมือง เครื่องเงิน)
ริ้นใหม่ไทย	412 ถ.หน้าเมือง อ.เมือง โทร. 221042, 220705 (ผ้าไหม ผ้าฝ้าย หมอนขิด ฯลฯ)
ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ถ.มิตรภาพ ต.สำราญ โทร. 242047 โทรสาร 238318 (ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากชาวบ้าน เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เครื่องเงิน)
ศูนย์สิ่งทอพระธรรมจันทร์ขอนแก่น	79/2-3 ถ.รัตนมัย โทร. 221548, 224080 โทรสาร 321776 (ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เครื่องเงิน)
สืบสาน	227/71 หมู่บ้านมิตรสัมพันธ์ หุ่นเศรษฐกิจ ถ.ประชาสโมสร โทร. 337103 โทรสาร 241788 (ผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ และ ผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติ)
ศูนย์หัตถกรรม 4 ภาค	277 หมู่ 3 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง โทร. 228147-9, 01-6701984 (สินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง, ผลิตและจำหน่ายสินค้าเซรามิค)

ประเภทอาหารแห้ง

ร้าน	รายละเอียด
กุนเชียงนายูนี	198-200 ถ.ร่วมจิต โทร. 223009 (กุนเชียง หมูแผ่น หมูหยอง)
เจ๊รัช	ถ.กลางเมือง โทร. 237787 (หมูยอ แหนม กุนเชียง หมูแผ่น)
เตี้ยอ้วนหู	584 ถ.ศรีจันทร์ อ.เมือง โทร. 224472 (ถั่วกระจก ขนมหูดับดับ ถั่วตัด ฯลฯ)
ไสวรสทิพย์	179/32 ถ.ประชาสโมสร โทร. 239733 (ไส้กรอก หมูยอ แจ่ว ฯลฯ)
แหนมดับแล	42 ถ.กลางเมือง โทร. 236537 (แหนม กุนเชียง หมูยอ เนื้อแผ่น)
เฮงรุ่งวนเอียง	54/1-2 ถ.กลางเมือง โทร. 239458, 236735 (หมูยอ กุนเชียง หมูแผ่น ฯลฯ)
ลิ้งค์เชียง	ถ.กลางเมือง โทร. 323323 (หมูยอ, กุนเชียง)